

Indholdsfortegnelse

1.	Indledning.....	3
2.	Bygningsmæssige forhold mv.	4
2.1.	Bygning og gangarealer.....	4
2.2.	Cellerne.....	7
2.3.	Øvrige rum mv.....	10
2.3.1.	Toilet- og badeforhold	10
2.3.2.	Køkkenfaciliteter	11
2.3.3.	Besøgslokale	12
2.3.4.	Værksted	13
2.3.5.	Fritidsrum	13
2.3.6.	Undervisningslokale	13
2.3.7.	Bibliotek	14
2.3.8.	Gårdtursarealer.....	14
2.3.9.	Vaskefaciliteter	15
2.3.10.	Andet.....	16
2.3.11.	Personalerum mv.	17
3.	Arbejde, fritid og undervisning.....	17
3.1.	Arbejde	17
3.2.	Fritid	19
3.3.	Undervisning.....	20
4.	Lægebetjening mv.	21
5.	Belæg.....	23
5.1.	Stærke/svage indsatte.....	23
5.2.	Unge.....	23
5.3.	Kvinder	23
5.4.	Udlændinge.....	23
6.	Andre forhold	24
6.1.	Forplejning og adgang til køkkenfaciliteter	24
6.2.	Mad udefra.....	24
6.3.	Købmand	25
6.4.	Vold mv.	25
6.5.	Tv-ordning	26
6.6.	Fællesskab	27
6.7.	Besøg	28
6.8.	Talsmandsordning.....	29
6.9.	Avishold.....	30
6.10.	Samarbejde med de sociale myndigheder.....	31
6.11.	Elartikler	31
6.12.	Euforiserende stoffer.....	31
7.	Samtale med repræsentant for de indsatte	32
7.1.	Badetider.....	32
7.2.	Telefonordning for afsonere	33
8.	Gennemgang af rapporter	34
8.1.	Disciplinærsager	34
8.1.1.	34
8.1.2.	36
8.1.3.	37

8.1.4.	39
8.1.5.	41
8.1.6.	42
8.1.6.1.	42
8.1.6.2.	46
8.1.7.	52
8.1.8.	53
8.1.9.	54
8.1.10.	55
8.1.11.	58
8.2. Håndjern	59
8.2.1.	59
8.2.2.	59
8.2.3.	59
8.2.4.	60
8.2.5.	62
8.2.6.	62
8.2.7.	63
8.3. Magtanvendelse	64
8.3.1.	64
8.3.2.	64
8.3.3.	64
8.3.4.	65
8.3.5.	65
8.3.6.	66
9. Opfølgning	66
10. Underretning	66

1. Indledning

Den 1. januar 1997 trådte lov nr. 473 af 12. juni 1996 om Folketingets Ombudsmand i kraft. I bemærkningerne til lovforslagets § 18 er det forudsat at ombudsmanden foretager systematiske inspektioner af fængsler til opfyldelse af en anbefaling fra Den Europæiske Komité vedrørende forebyggelse af tortur og anden umenneskelig behandling eller straf. Samtidig blev retsplejelovens § 779 ophævet, jf. ombudsmandslovens § 31, stk. 2. Det tilsyn som medlemmer af Københavns Borgerrepræsentation og amtsrådene havde ført med varetægtsarrestanters behandling og forholdene i varetægtsfængsler (arresthuse) i henhold til retsplejelovens § 779, ophørte således med virkning fra den 1. januar 1997. Det er herved forudsat at denne tilsynsopgave i fremtiden varetages af ombudsmanden.

Som et led i inspektionsvirksomheden foretog jeg og tre af embedets øvrige medarbejdere den 26. september 2000 inspektion af Arresthuset i Nykøbing Mors. Til stede under inspektionen var arrestinspektøren for Arresthuset i Nykøbing Mors (Politimesteren i Thisted), arrestforvareren, en overvagtimester og en fængselsfunktionær (tillidsmanden). I forbindelse med inspektionen modtog jeg rapportmateriale til gennemgang, jf. nærmere pkt. 8. nedenfor.

Arresthuset i Nykøbing Mors har ikke tidligere været inspiceret af ombudsmanden.

Inspektionen den 26. september 2000 bestod af samtaler med arresthusets ledelse og med en repræsentant for de indsatte samt i rundgang i arresthuset. I tilslutning hertil udarbejdede jeg

- et referat af 11. oktober 2000 af det indledende og afsluttende møde med ledelsen mv.,
- et referat af samme dag af samtalen med repræsentanten for de indsatte og ledelsens bemærkninger hertil og
- et notat af samme dag om iagttagelser under rundgangen i arresthuset (de fysiske rammer mv.).

Med brev af 11. oktober 2000 sendte jeg det nævnte materiale til arresthuset og politimesteren idet jeg bad om at modtage eventuelle bemærkninger eller tilføjelser inden en måned. For så vidt angår referatet af samtalen med repræsentanten for de indsatte, vedlagde jeg et ekstra eksemplar som jeg bad arresthuset om at udlevere til ham. Jeg modtog herefter breve af 17. oktober og 8. november 2000 fra henholdsvis politimesteren og arresthuset. Politimesteren havde en enkelt bemærkning som er indarbejdet i rapporten, mens arresthuset ikke havde nogle bemærkninger.

Denne rapport har i en foreløbig udgave været sendt til Arresthuset i Nykøbing Mors, Politimesteren i Thisted og Direktoratet for Kriminalforsorgen til eventuelle bemærkninger om faktiske forhold som rapporten måtte give anledning til. Direktoratet for Kriminalforsorgen har i et brev af 3. maj 2001 oplyst om ændringer i byggeplanerne og i planen om overgang til dybfrostforplejning siden inspektionen. Direktoratets oplysninger er indarbejdet i denne rapport. Arresthuset og politimesteren er ikke kommet med bemærkninger vedrørende de faktiske forhold.

2. Bygningsmæssige forhold mv.

2.1. Bygning og gangarealer

Arresthuset er opført i 1922 og er sammenbygget med lokalpolitistationen (som hører under Politimesteren i Thisted) og med retslokaler. Bygningen er i to etager. Der er plads til i alt 13 indsatte fordelt på to tremandsceller, en tomandscelle og fem enkeltceller.

I stueetagen er der en tremandscelle, en enkeltcelle, to toiletter til brug for de indsatte, anretterkøkken, vagtstue, besøgsrum med tilhørende toilet og personalerum, herunder mødelokale. Personalefaciliteterne ligger uden for det sikrede område.

På første sal er der en tremandscelle, en tomandscelle, fire enkeltceller, lægeværelse, to toiletter til brug for de indsatte og et baderum med to brusere. Der er desuden et depotrum.

Der er åben etageadskillelse med wirer og udspændt, grovmasket trådnet. Gange-
ne er forholdsvis brede og lyse. De er pænt malet i hvidt med malede, lilla dekora-
tioner mv. på væggene. Dørene er ligeledes malet lilla, og dørkarmene består af
hvide fliser. Der er vinduer på gangen med gitter for. På første sal er vinduerne
runde. I stueetagen er der flisegulv og på første sal terazzogulv. Trappen til svale-
gangen på første sal er forholdsvis bred. I indhak på gangene er der opsat radiato-
rer.

På gangen i stueetagen stod der på tidspunktet for inspektionen bl.a. en skrivema-
skine som personalet i vagtstuen benytter, men som af pladsmæssige årsager køres
ud på gangen når den ikke er i brug. Der stod endvidere et anretterbord, og på
væggen på gangen ned til gårdtursarealerne er der ophængt en opslagstavle.

På gangen på første sal er der to skabe der indeholder arresthusets bibliotek og
brædspil, regelsamlinger mv. På et bord ved siden af ligger der tidsskrifter og teg-
neserier.

På begge gange er der opstillet brandslukkere. Der er hverken planter på gulvet el-
ler billeder på væggen (men som nævnt udsmykning i form af malede dekora-
tioner). Belysningen kommer fra lysstofrør.

Såvel bygning som gangarealer fremstod i pæn og meget ren stand.

Bortset fra etablering af personalebaderum og personalesoverum i 1981-82 er der
ikke sket gennemgribende ombygninger eller modernisering siden opførelsen af
arresthuset i 1922, men der er givet bevilling til en AUF-ombygning, inklusiv ar-
bejds- og fritidslokale. Om dette projekt har Direktoratet for Kriminalforsorgen
oplyst følgende i brevet af 3. maj 2001:

”...

Kriminalforsorgens rådgivende arkitektfirma udarbejdede oprindeligt et forslag til en til- og ombygning, der dels ville indebære en mindre kapacitetsudvidelse, dels forbedrede bygningsmæssige forhold.

Dette forventedes imidlertid at beløbe sig til en samlet pris på ca. 6 mio. kr., og det var herefter opfattelsen, at det ud fra en samlet ressourcemæssig betragtning ville være en forkert disposition at gennemføre det forelagte projekt.

I relation til kapacitetsbehovet blev beslutningen begrundet i en analyse af behovet for varetægtspladser i Thisted Politikreds sammenholdt med belægssammensætningen i arresthuset, som viste, at der ikke var behov for en kapacitetsudvidelse i arresthuset.

I relation til de bygningsmæssige forhold blev der udarbejdet et projekt, som indebar, at det indenfor de nuværende rammer er muligt at gennemføre en ombygning, der vil medføre

- nedlæggelse af arresthusets 3-mandsceller uden kapacitetsnedgang
- etablering af AUF-faciliteter
- forbedrede personalefaciliteter
- forbedrede besøgsfaciliteter

...”

Under inspektionen oplyste arresthuset at det forventede at ombygningen snart blev iværksat da bevilling var givet for år 2000.

Som nævnt under inspektionen var ombudsmanden også forud for inspektionen bekendt med den forestående ombygning af arresthuset, og ombudsmanden vil følge med i denne byggesag.

Jeg kan i øvrigt oplyse at jeg kort tid før inspektionen (den 20. september 2000) af egen drift rejste en sag hvori jeg anmodede Direktoratet for Kriminalforsorgen om løbende at holde mig orienteret om arbejdet med renovering og vedligeholdelse af kriminalforsorgens bygningsmasse. Direktoratet har i brev af 17. oktober 2000 oplyst at direktoratet vil give mig en sådan løbende orientering i form af årlige oversigter over beslutninger om indsatsområder og fordelingen af midler hertil og efterfølgende årlig status over gennemførte projekter. Direktoratet har den 23. april 2001 sendt mig en sådan orientering vedrørende gennemførte initiativer i år 2000

og en foreløbig prioritering for år 2001. AUF-ombygningen af Arresthuset i Nykøbing Mors er ikke blandt de projekter som er angivet i den foreløbige prioritering for år 2001.

Jeg anmoder arresthuset/direktoratet om at underrette mig når ombygningsarbejderne er iværksat eller forventes iværksat.

2.2. Cellerne

Tremandscellerne, tomandscellen og to enkeltceller (celle 1 og 6) blev besigtiget.

Enkeltcellerne er 9,67 m². De er møbleret med den oprindelige seng der er fastmonteret på væggen og kan slås op. Sengen er meget lav. Der er desuden et skrivebord med stol, en opslagstavle, et klædeskab og et tv-bord. Af fast inventar er der en håndvask med koldt og varmt vand og en radiator. Over håndvasken er der et lille spejl. Cellerne er belyst med en gammel pendel fra loftet, en sengelampe, en skrivebordslampe og en lille lampe over spejlet ved håndvasken.

I hver af cellernes endevægge er der et stort, nyt termovindue som kan åbnes i begge sider. I hver side af vinduet er der et trådnet. Der er endvidere gardiner.

I både celle 1 og 6 er den øverste del af væggen og loftet meget gult af nikotin. Skabet i celle 1 er af lidt ældre dato. Den indsatte i denne celle (gangmanden) havde endvidere sin egen lænestol i cellen. Han anvendte nogle flyttekasser som ekstra bord/hylder. I celle 6 var der en dårlig lugt, formentlig på grund af manglende udluftning.

Tomandscellen er 12,2 m². Den har samme møblement til hver indsat som enkeltcellerne. Der er endvidere samme faste inventar og to vinduer.

Tremandscellerne er 20,95 m². Cellerne har samme møblement og fast inventar som de øvrige celler. Også her er der to vinduer. Inventaret er af nyere dato. Disse celler vil som nævnt blive ombygget.

Cellerne virker alle ganske store med højt til loftet og har som nævnt nye, store vinduer.

Cellerne er malet i lyse nuancer. I celle 1 er der en lys grøn farve ca. 2/3 op af væggen, mens resten af væggen og loftet er malet hvidt (men er nu gult af nikotin). Gulvene er belagt med linoleum.

Vedligeholdelsesstandarder er pæn, dog kunne lofterne og væggene nogle steder trænge til at blive vasket ned.

Arrestforvareren oplyste at der netop var sket en nedvaskning af loftet i en af tremandscellerne. To indsatte brugte 14 dage på denne opgave. Det er generelt et problem at istandsætte cellerne idet det forudsætter at der er ledig cellekapacitet.

I dørene til cellerne er der kighul med en glasplade på indersiden som de indsatte havde malet over.

Som nævnt nedenfor under afsnittet om besøgslokalet (pkt. 2.3.3.) var indkigshullet til dette lokale ikke malet over, men arresthuset oplyste at det straks ville ske. Arresthuset ville samtidig undersøge om der fortsat var nogle celler hvor de indsatte ikke selv havde malet hullet over, og i så fald tillige overmale disse huller.

Jeg går ud fra at arresthuset har foretaget denne gennemgang, og hvis der var huller der ikke var overmalet, da har overmalet disse.

Alle de indsatte havde (nye) kølebokse, kaffemaskine og tv på cellen. I enkeltcellerne var der tale om mindre tv-apparater, i to- og tremandscellerne større apparater. Køleelementer til køleboksene kan skiftes en gang om dagen.

Det blev oplyst at indkøb af (fælles) køleskab(e) til de indsatte ikke indgår i byggeplanerne, men vil være muligt i forbindelse med at arresthuset får ny strømfor-
syning der udvider el-kapaciteten.

Bortset fra at lofterne i celle 1 og 6 som nævnt er meget gule af nikotin, var alle de besigtigede celler i pæn stand. Bortset fra sengene er de fleste møbler af nyere dato.

På forespørgsel blev det oplyst at det ikke indgår i ombygningsplanerne at udskifte de fastboltede senge, som – ud over at være gamle – dels er meget lave og dermed ikke uden videre til at bruge som sofa, dels for nogle indsatte er for korte. Desuden fremstår de som meget ”fængselsprægede”

Jeg anmoder arresthuset om at oplyse om der har været klager fra de indsatte over sengene. Jeg beder endvidere arresthuset om at oplyse om udskiftning af sengene indgår i eventuelle planer for almindelig istandsættelse af cellerne.

Den repræsentant for de indsatte som jeg talte med, fremsatte ønske om at de indsatte fik enten en lænestol eller en bedre (egentlig) skrivebordsstol på cellen (han havde som nævnt ovenfor selv sin egen lænestol på cellen). Han henviste til at de nuværende cellestole, som de indsatte sidder på flere timer om dagen under arbej-
de mv., er meget hårde og dårlige for ryggen.

Arrestforvareren oplyste at stolen er standardudstyr. På forespørgsel oplyste han endvidere at der er plads nok på cellerne til lænestole, men at det vil koste mange penge at udstyre alle cellerne med lænestole.

Jeg bad arresthuset om at overveje at anskaffe lænestole, og jeg henviste i den forbindelse også til at sengene ikke uden videre kan bruges som sofa idet de er meget lave.

Jeg anmoder arresthuset om at oplyse om resultatet af disse overvejelser.

Indretningen og vedligeholdelsesstandarder mv. af cellerne giver mig ikke i øvrigt anledning til bemærkninger.

2.3. Øvrige rum mv.

2.3.1. Toilet- og badeforhold

I stueetagen er der for enden af gangen to toiletter, hver med håndvask med varmt og koldt vand. Over vasken er der et spejl og en lampe. Der er hvide fliser ca. en tredjedel op ad væggen, mens resten er malet hvidt. Adgang til toiletterne sker gennem et forrum. Gulvet er et flisegulv ligesom gangens gulv. Der var pænt og rent.

Samme sted på første sal er der ligeledes to toiletter med et forrum svarende til toiletterne i stueetagen. Gulvet er et terazzogulv. Også her var der pænt og rent.

I vindueskarmen i forrummene stod der renevæske og ved siden af lå der vejledninger i brugen af renevæsken. Det blev oplyst at renevæsken generelt forsvinder.

På første sal findes arresthusets baderum, som har samme størrelse som en celle. Der er to brusere adskilt af en væg, men der er ellers ingen afskærmning ved forhæng eller andet. Ved indgangen til højre er der en stålvask. Der er god plads i den anden ende ved vinduet hvor der f.eks.

ville kunne etableres et ekstra bruserum eller opstilles en vaskemaskine og tørretumbler i søjle. Der er pæne hvide fliser overalt ca. to tredjedele op ad væggen. Vinduet kan åbnes, men har tillige indbygget ventilator. På gulvet stod der nogle baljer til tøjvask, og der var en tørresnor. Der var pænt og rent i baderummet.

Efter min opfattelse bør der opsættes afskærmning, f.eks. i form af badeforhæng. Jeg henstiller til arresthuset at der opsættes en sådan afskærmning, og jeg beder arresthuset om at underrette mig når det er sket.

Bortset herfra har jeg ingen bemærkninger til hverken toilet- eller badeforholdene.

Jeg kan til orientering for arresthuset oplyse at spørgsmålet om hvordan ordningen med renevæske fungerer, er indgået i en spørgeskemaundersøgelse som ombudsmanden har iværksat vedrørende forholdene i arresthusene. (De fleste arresthuse har oplyst at ordningen med renevæske ikke fungerer uden problemer.) Direktoratet for Kriminalforsorgen har nu efter evaluering af ordningen permanentgjort ordningen således at renevæsken fremover skal udleveres i portionsflasker. Jeg har i brev af 26. januar 2001 meddelt direktoratet at jeg ikke foretager mig mere vedrørende dette forhold.

2.3.2. Køkkenfaciliteter

I stueetagen er der et lille anretterkøkken af almindelig cellestørrelse. Der er langs den ene væg en stålboardplade med vask og nogle overskabe af ældre dato. Langs den modsatte væg er der et langbord med laminatboardplade. Af inventar er der en opvaskemaskine, et køleskab, en mikroovn, en kaffemaskine, én kogeplade og en elkedel.

De indsatte har ikke noget køkken til deres rådighed.

2.3.3. Besøgslokale

Besøgslokalet er placeret i stueetagen lige efter indgangen til den sikrede del og er af almindelig cellestørrelse. Adgang til lokalet kan ske dels fra cellegangen (for den indsatte), dels fra gangen uden for det sikrede område (for den besøgende). Der er et tilhørende toilet.

Væggene er fra gulvet og ca. to tredjedele op malet i en meget blå farve, og lampen over spisebordet (der er af samme type som loftslamperne i cellerne) er overmalet i samme farve. Resten af væggen og loftet er hvidt. Væggene var pæne og fremstod forholdsvis nymalede.

Møbleringen består af en nyere briks, et spisebord hvorpå der lå en nystrøget dug, og to spisebordsstole af lidt ældre dato. Møblerne er pæne. På væggene hænger der to billeder.

Der er – ligesom i cellerne – et stort vinduesparti og højt til loftet. Vinduet vender ud mod indgangen til arresthuset. Da denne sker via en lille lukket forgård, er der ikke indkigsmuligheder for omkringboende mv. Der er gardiner. Der var overalt pænt og rent.

Der er direkte adgang til det tilhørende toilet fra besøgsrummet. Der er en lille forgang med håndvask hvorover der er et spejl og en lampe. På toilettet ved vasken er der et lille skab med præservativer. Der er ingen vinduer. Toilettet var pænt og rent.

I døren fra cellegangen er der et kighul med en glasplade på indersiden. Pladen var ikke malet over.

Jeg tilkendegav at indkighullet i døren til besøgslokalet burde males over så det ikke er muligt at kigge ind. Arresthuset var enig heri og ville straks foranledige at dette skete.

Jeg går ud fra at indkigshullet nu er malet over. Jeg foretager jeg mig ikke mere vedrørende dette forhold.

Jeg har i øvrigt ingen bemærkninger til besøgslokalet, der lever op til kravene i § 15, stk. 1, og § 14 i Direktoratet for Kriminalforsorgens cirkulærer af 18. og 19. december 1980 om henholdsvis indsattes og varetægtsarrestanternes adgang til brevveksling og besøg mv. hvorefter besøgslokaler bør indrettes indbydende og hyggeligt så der "skabes en naturlig og venlig besøgsatmosfære". Jeg har noteret mig det oplyste i Direktoratet for Kriminalforsorgens brev af 3. maj 2001 om at forbedrede besøgsfaciliteter indgår i byggeplanerne.

2.3.4. Værksted

Der er ingen værkstedsfaciliteter. Sådanne indgår i byggeplanerne.

Indimellem kan nogle indsatte arbejde på lageret der ligger ved siden af tørregården. Området er imidlertid ikke sikret, så det er kun visse indsatte der vil kunne arbejde der. Der er sket en undvigelse fra lageret (rapport herom er vedlagt det rapportmateriale som jeg har modtaget).

2.3.5. Fritidsrum

Der er intet fritidsrum, men et sådant indgår ligeledes i byggeplanerne. Det er herunder tanken at overdække den lille gård der nu bruges til at tørre tøj i, og anvende rummet som kondirum.

2.3.6. Undervisningslokale

Der er intet undervisningslokale, men besøgsrummet bruges om formiddagen.

2.3.7. Bibliotek

Biblioteket er som nævnt under pkt. 2.1. beliggende på gangen på første sal og består af to skabe.

Biblioteket giver mig ikke anledning til bemærkninger.

2.3.8. Gårdtursarealer

Der er to gårde på henholdsvis 37,2 m² og 18,75 m². Adgang til gården sker fra cellegangen i stueetagen mellem tremandscellen og enkeltcellen, hvor der er en gang af samme bredde som enkeltcellen med en trappe ned til gårdtursarealerne. Mellem døren til arresthusbygningen og dørene til gårdene er der et lille overdækket område. Den lille gård bruges som tørregård, og der hang på tidspunktet for inspektionen vasketøj til tørre. (I forbindelse med ombygningen vil den som nævnt blive overdækket og benyttet som kondirum).

Ca. en tredjedel af begge gårdene er overdækket, så det er muligt at stå i læ for regn mv. Gårdene er i øvrigt overdækket med et bredmasket trådnæt. Der er på væggen under den overdækkede del opsat en bänk.

Der er endvidere et stort, rundt askebæger i den store gård. Der er en rist i asfalten. Muren er gule mursten med en ca. 1 m høj, grå betonsokkel som ikke fremstod særlig pæn. Der lå to softballketsjere i gården.

Gårdene fremstod noget triste og giver – som anført af Direktoratet for Kriminalforsorgen i direktoratets rapport af oktober 1997 om direktoratets egen inspektion den 13. marts 1997 af arresthuset – ikke megen mulighed for fysisk udfoldelse.

Jeg beder arresthuset om at overveje om det er muligt at friske den store gård op så den ikke fremtræder så trist.

Jeg har noteret mig at arresthuset i forbindelse med direktoratets inspektion over for direktoratet oplyste at arresthuset ikke "på stedet" kunne pege på realistiske muligheder for forbedringer af gårdtursarealet med henblik på fysisk udfoldelse. Jeg har endvidere noteret mig at direktoratet i rapporten har anført at det bør overvejes om der kan skaffes bedre gårdtursforhold. Jeg anmoder arresthuset om at oplyse om spørgsmålet har været overvejet nærmere, og i givet fald med hvilket resultatet. Det bemærkes at jeg, som det fremgår, under min rundgang bemærkede at der lå softballketsjere fremme i gården, og arresthuset oplyste endvidere under inspektionen at de indsatte kan spille bold, jf. nedenfor under pkt. 3.2.

2.3.9. Vaskefaciliteter

Der er hverken vaskemaskine eller tørretumbler. I badeværelset var der nogle baljer til tøjvask.

Det blev oplyst at installering af vaskemaskine og tørretumbler indgår i ombygningsplanerne. Det vil dog under de nuværende bygningsmæssige forhold være muligt at placere vaskemaskine og tørretumbler i baderummet (i en søjle). Arresthuset tilkendegav at opsætning af vaskemaskine og tørretumbler derfor ikke nødvendigvis behøver at afvente gennemførelsen af ombygningen.

Den indsatte som jeg talte med, fremsatte et ønske om opsætning af vaskemaskine og tørretumbler. Han nævnte i den forbindelse at det er svært at vaske sæben ud af tøjet når vasken foregår i en spand.

Som tilkendegivet under inspektionen bør de indsatte ikke være henvist til at vaske tøj i en spand. Som ligeledes tilkendegivet bør der derfor efter min opfattelse installeres vaskemaskine og tørretumbler i baderummet hvis det varer længe med at få byggeplanerne ført ud i livet.

Det blev ikke under inspektionen oplyst hvor vaskemaskine og tørretumbler skulle installeres, men jeg går ud fra at det er tanken at det skal ske på badeværelset.

Jeg beder arresthuset om at be- eller afkræfte denne antagelse. Såfremt det er meningen at vaskemaskine og tørretumbler skal installeres på badeværelset, behøver dette vel som anført af arresthuset ikke at afvente byggesagen idet det så vidt ses ikke nødvendiggør (større) ombygninger. Idet jeg endvidere går ud fra at etablering af de fornødne tekniske installationer til tilslutning af vaskemaskine og tørretumbler i baderummet (heller) ikke vil være meget omkostningskrævende, beder jeg arresthuset og direktoratet om en udtalelse vedrørende mulighederne for allerede nu at installere vaskemaskine og tørretumbler. Såfremt det er tanken at vaskemaskine skal opstilles et andet sted, og det må forventes at ville vare nogen tid før byggeplanerne er ført ud i livet, anmoder jeg om en udtalelse vedrørende mulighederne for indtil da at opstille vaskemaskine og tørretumbler på badeværelset.

2.3.10. Andet

På første sal er der for enden af gangen modsat toiletterne et lægeværelse af omtrent samme størrelse som en celle. Det er møbleret med skrivebord, stol, briks, aflåseligt jalousiskab til opbevaring af lægejournaler mv. og et medicinskab. Der er endvidere en vask. Rummet var lyst, pænt og rent.

Ved siden af lægeværelset er der depot. Adgang hertil sker gennem en gang fra cellegangen der løber mellem tomandscellen og depotrummet.

Ved siden af den lille gård (tørregården) er der et overdækket lagerrum der som nævnt ovenfor ikke er sikret. Her stod bl.a. nogle af de plader og plakater som de indsatte tidligere havde været beskæftiget med at sætte sammen.

2.3.11. Personalerum mv.

Af personalerum er der uden for det sikrede område en personalegarde-robe med toilet og bad. Der er 10 stålskabe til de ansatte, en briks til den ene sovevagt, tekøkken med håndvask og køleskab mv. Der var pænt og rent.

Herudover er der et kontor til arrestforvareren og et rimeligt stort møde-lokale der tillige fungerer som spise-/opholdsstue. Dette lokale har tidligere været en del af arrestforvarerboligen (stue).

På cellegangen i stueetagen er der et lille kontor/vagtrum af almindelig cellestørrelse. Der er skrivebord, to skrivebordsstole, og to lænestole. På væggen hang der en briks som kan tages ned til den anden sovevagt. Personalets skrivemaskine er af pladsmæssige grunde placeret på gangen når den ikke er i brug.

Kontoret på cellegangen er meget småt, men bortset herfra giver personaleforholdene mig ikke anledning til bemærkninger. Jeg har noteret mig det oplyste i direktoratets brev af 3. maj 2001 om at forbedrede personalefaciliteter indgår i byggeplanerne.

Det generelle indtryk er at der er tale om et lille, velbygget arresthus som er lyst og pænt istandsat.

3. Arbejde, fritid og undervisning

3.1. Arbejde

Arresthuset oplyste at arbejdet primært består i at putte magneter i poser og samling/pakning af fluesmækkere. Det er vanskeligt at give de indsatte sværere opgaver med mere arbejdsstræning fordi arresthuset selv skal forestå kontrollen med de indsattes arbejde. Nogle indsatte saboterer arbejdet, f.eks. ved at putte cigaret-skodder eller andet ned i poserne sammen med de artikler som de pakker, og hvis

arresthuset ikke opdager sådan sabotage, kan arresthuset risikere at miste ordren for fremtiden. Det er sket tidligere med en ordre som arresthuset havde på pakning af hønseringe til børn.

Der er ikke fuld beskæftigelse, især havde der i den første halvdel af 2000 været problemer med at skaffe nok arbejde, men på tidspunktet for inspektionen gik det bedre. Konkurrencen er hård, også fordi de beskyttede værksteder tager arbejde som arresthuset måske ellers kunne have fået. Der er også virksomheder som af hygiejnemæssige årsager og/eller på grund af manglende opsyn/ressourcer til kvalitetskontrol ikke vil benytte arresthuset når arresthuset ikke har værkstedsfaciliteter. Arresthuset kunne f.eks. have fået ordre på pakning af plastikbestik fra en virksomhed i Thisted hvis det ikke skulle have foregået på cellerne.

Når der er problemer med at skaffe arbejde, benytter arresthuset indimellem en indsat som hjælpegangmand.

Arrestforvareren oplyste at han (senest ca. 14 dage før tidspunktet for inspektionen) havde talt med regionsværkmesteren om at udarbejde en handleplan for arresthuset.

Jeg anmoder arresthuset om at oplyse hvad der videre måtte være sket med hensyn til spørgsmålet om udarbejdelse af en handleplan.

De indsatte arbejder på cellerne og for låst dør. På grund af cellernes størrelse kan de indsatte på enkeltcellerne efter personalets opfattelse ikke arbejde sammen to og to.

Jeg kan oplyse at spørgsmålet om hvorvidt der er mulighed for at flere indsatte kan arbejde sammen i cellerne, er omfattet af den ovennævnte spørgeskemaundersøgelse, og at spørgsmålet var genstand for drøftelse under et møde den 17. maj

1999 mellem repræsentanter fra Direktoratet for Kriminalforsorgen og mig. Direktoratet oplyste den 7. oktober 1999 at direktoratet senere ville vende tilbage til spørgsmålet om baggrunden for den manglende mulighed for arbejdsfællesskab i nogle arresthuse og vedrørende mulighederne for at fastsætte ensartede regler på området. Spørgsmålet er efterfølgende blevet drøftet med arresthusene på et møde med arrestforvarerne den 10. maj 2000. På baggrund af disse drøftelser nedsatte direktoratet en lille arbejdsgruppe til at se nærmere på fællesskab i arresthusene, herunder arbejdsfællesskab. Arbejdsgruppens indstilling er som bekendt sendt til høring hos arrestinspektørerne med frist til 30. april 2001, hvorefter direktoratet vil tage stilling til indstillingen og vende tilbage til spørgsmålet over for mig.

På denne baggrund og idet arbejdsforholdene vil blive forbedret når AUF-ombygningen er tilendebragt, foretager jeg mig ikke mere vedrørende disse forhold i relation til min inspektion af Arresthuset i Nykøbing Mors.

3.2. Fritid

I fritiden kan de indsatte have cellefællesskab, men det foregår for låst dør – også af hensyn til svage indsatte og indsatte der er isolerede af retten.

Der er ingen fritidstilbud ud over almindelige brætspil, kortspil mv. Arresthuset havde på tidspunktet for inspektionen lige fra de indsatte fået en forespørgsel om PlayStations og var i færd med at undersøge om det kunne imødekommes.

Jeg anmoder arresthuset om at oplyse resultatet af undersøgelserne med hensyn til at tillade PlayStations. Jeg kan i den forbindelse oplyse at jeg fra mine inspektioner af andre arresthuse er bekendt med at de indsatte flere steder har tilladelse til at have en PlayStation på cellerne.

Om sommeren kan de indsatte tilbringe det meste af dagen udenfor i gården hvis de ønsker det. De kan medbringe et tæppe og kaffe, og der er mulighed for boldspil.

Også uden for sommerperioden er arresthuset meget fleksibelt med hensyn til at lade de indsatte benytte gården i længere tid end de har krav på.

I forbindelse med Direktoratet for Kriminalforsorgens inspektion (den 13. marts 1997) af arresthuset tilkendegav direktoratet at arresthuset i sin husorden burde oplyse om arresthusets fleksibilitet med hensyn til bl.a. gårdtursforhold.

I arresthusets husorden af 1. maj 1997 er det (alene) anført at der er gårdtur i forbindelse med morgen- og middagsmaden, og at disse gårdture normalt vil være på en halv time hver.

Jeg anmoder arresthuset og direktoratet om en udtalelse om hvorvidt dette er i overensstemmelse med det anførte under direktoratets inspektion.

Arrestforvareren lovede at spillene ville blive gennemgået for manglende brikker mv.

Jeg går ud fra at denne gennemgang har fundet sted, og at eventuelle mangler ved spillene er udbedret.

Idet fritidsforholdene, herunder fritidstilbudene, vil blive forbedret når AUF-ombygningen er tilendebragt, foretager jeg mig ikke mere vedrørende disse forhold.

3.3. Undervisning

På tidspunktet for inspektionen var der ingen undervisning. En enkelt indsat havde ønsket det, men frafaldt ønsket fordi han ikke kunne få en pc på cellen. Det blev oplyst at de indsatte ved indsættelsen orienteres om mulighederne for undervisning, og de opfordres også til at modtage undervisning.

Spørgsmålet om undervisning indgik også i direktoratets inspektion, og direktoratet opfordrede arresthuset til at udnytte alle de bevilgede timer (96 om året, svarende til to timer om ugen). Imidlertid var der som nævnt på tidspunktet for inspektionen – trods opfordring til de indsatte om at deltage – kun én indsat der havde ønsket det.

Der kan tilbydes undervisning i alt hvad der er foreneligt med sikkerheden i arresthuset. Læreren vurderer hvad undervisningen skal omfatte.

Jeg har ingen bemærkninger til det oplyste om undervisningstilbud. Idet jeg går ud fra at arresthuset vedblivende opfordrer de indsatte til at deltage i undervisning, foretager jeg mig ikke mere vedrørende dette spørgsmål.

4. Lægebetjening mv.

Arresthuset betjenes af en praktiserende læge fra øen, og ordningen fungerer fint. Lægen kommer fast en gang om ugen (normalt tirsdag) og i øvrigt efter behov. Arresthuset kan ringe til lægen på alle tidspunkter af døgnet.

Nedtrapning af stofmisbrugere sker med enten metadon eller fenemal. Hvis den indsatte i forvejen er i behandling med metadon, fortsætter denne behandling. Kontakt med misbrugscentret forestås af lægen.

Lægejournalerne opbevares i et aflåst skab i lægeværelset.

Jeg har noteret mig at det af direktoratets rapport fremgår at lægen har vejledt arresthuset om de situationer hvor personalet skal have adgang til journalerne. Jeg kan i tilslutning hertil til arresthusets orientering oplyse at jeg i forbindelse med min inspektion af Arresthuset i Vejle bad Direktoratet for Kriminalforsorgen om en udtalelse vedrørende spørgsmålet om opbevaring af lægejournaler i et uaflåst arkivskab som alle ansatte har adgang til.

Direktoratet for Kriminalforsorgen anførte i den anledning følgende:

” ...

Arresthuset har oplyst, at de indsatte lægejournaler efter aftale med arresthuslægen opbevares på det aflåste lægeværelse i et arkivskab, hvortil personalet har adgang. Formålet hermed er at gøre det muligt for personalet at hente en journal frem, såfremt der måtte blive behov for det blandt andet i forbindelse med et vagtlægebesøg.

Sundhedsstyrelsen har i vejledning nr. 235 af 19. december 1996 om lægers pligt til at føre ordnede optegnelser med tilhørende vejledning fastsat, at lægejournaler skal opbevares forsvarligt, og det skal sikres, at uvedkommende ikke har adgang til optegnelserne. Cirkulæret med den tilhørende vejledning retter sig til landets læger. Lægen er ansvarlig for, at journalerne opbevares i overensstemmelse med Sundhedsstyrelsens retningslinier.

Lægen kan, jf. § 6, stk. 1, i lov om læger, benytte medhjælp. Lægen er ansvarlig for udvælgelsen, instruktion og tilsyn mv. samt for de handlinger, han bemyndiger medhjælpen til at foretage, forudsat at medhjælpen holder sig inden for bemyndigelsen.

I institutioner, hvor der hverken er læge eller sygeplejerske daglig, er det nødvendigt for lægen at have mulighed for at benytte medhjælp. På grund af personalets skiftende vagter vil alle medlemmer af det uniformerede korps kunne komme i en situation, hvor der er behov for at skaffe hjælp til en syg indsat. Derfor er det nødvendigt, at det vagthavende personale i konkrete situationer efter nærmere generel aftale med lægen har mulighed for at hente journalerne frem.

Direktoratet har i anledning af sagen kontaktet arrestforvareren, som har oplyst, at arkivskabet fremtidig holdes aflåst. Nøglen opbevares således, at den alene er tilgængelig for det personale, der fungerer som lægens medhjælp.

Direktoratet har samtidig anmodet arrestforvareren om at foranledige, at den aftale, der foreligger mellem arresthuslægen og arresthuset med hensyn til journaladgangen, nedfældes i skriftlige retningslinier fra arresthuslægen.

Direktoratet har herefter ikke yderligere bemærkninger til spørgsmålet om opbevaring af lægejournaler.

...”

Idet jeg går ud fra at nøglen til arkivskabet i Arresthuset i Nykøbing Mors opbevares således at den alene er tilgængelig for det personale der fungerer som lægens medhjælp, og at arrestforvareren vil foranledige at der udfærdiges en skriftlig aftale mellem arresthuslægen og arresthuset hvori arresthuslægen angiver retningslinier for journaladgangen, foretager jeg mig ikke noget med hensyn til

spørgsmålet om opbevaringen af lægejournalerne og personalets adgang hertil i Arresthuset i Nykøbing Mors.

5. Belæg

5.1. Stærke/svage indsatte

Klientellet er blandet, og ligesom i andre arresthuse er der stærke og svage indsatte. Arresthuset havde ikke særlige erfaringer med stærkes indsattes udnyttelse o.l. af svage indsatte

5.2. Unge

Der er meget sjældent unge i arresthuset – der kan faktisk gå år imellem. Opholdet er i givet fald også af meget kort varighed, f.eks. blot en enkelt nat.

5.3. Kvinder

Arresthuset har ind imellem kvinder. De kan sagtens være i fred for mændene. Fællesskab for en kvindelig indsat må kun ske med to mænd ad gangen.

5.4. Udlændinge

Det er meget sjældent at arresthuset har udlændinge. For et stykke tid siden havde arresthuset dog på én gang fem marokkanere. Arresthuset havde vanskeligt ved at kommunikere med dem, men politimesteren bemærkede at arresthuset havde gjort en stor og god indsats for at kommunikere med dem.

Af direktoratets inspektionsrapport fremgår det at arresthusets husorden og øvrige informationsmateriale ville blive oversat til engelsk.

Jeg anmoder arresthuset om at oplyse om det er sket.

6. Andre forhold

6.1. Forplejning og adgang til køkkenfaciliteter

De indsatte får mad fra KFUM, der er beliggende lige over for arresthuset. Det var planen at der i forbindelse med AUF-ombygningen af arresthuset skulle etableres de fornødne køkkenfaciliteter til indførelse af dybfrostforplejning som de fleste øvrige arresthuse modtager. I brevet af 3. maj 2001 har direktoratet oplyst at arresthuset imidlertid har fået tilladelse til indtil videre at forsætte med KFUM-ordningen. Direktoratet har henvist til at arresthuset har modsat sig overgang til dybfrostforplejning, at den nuværende forplejningsordning fungerer optimalt i forhold til både de ansatte og indsatte, og at den i øvrigt er udgiftsneutral i forhold til driften af en dybfrostordning.

Under besigtigelsen af køkkenet fremviste arresthuset en af de platter som de indsatte skulle have til aftensmad (leveret af KFUM). Den så meget indbydende ud.

Jeg kan til orientering for arresthuset oplyse at jeg har rejst en generel sag over for direktoratet om indsattes adgang til selv at lave mad i arresthusene. Direktoratet har efter at have indhentet en udtalelse fra Fødevaredirektoratet udfærdiget et udkast til en orienteringsskrivelse til arresthusene herom. Jeg går ud fra at orienteringsskrivelsen snart sendes ud.

6.2. Mad udefra

Af arresthuset svar i spørgeskemasagen fremgår det at de indsatte hver dag efter bestilling kan købe færdiglavet mad fra KFUM. Lister med udbud og priser er ophængt i arresthuset.

6.3. Købmand

Handel med købmandsvarer foregår ved bestillingssedler som de indsatte udfylder, hvorefter købmanden bringer varerne den følgende dag. Der er købmandshandel to gange om ugen. De indsatte får tilbudsavisen og kan købe alle varer heri, bortset fra de varer hvorunder der står ”afhentning i forretning.” Bortset fra tilbudsavisen foreligger der ikke nogen prisliste.

6.4. Vold mv.

Arresthuset oplyste at arresthuset netop havde svaret på en henvendelse fra direktoratet vedrørende spørgsmålet om hvorvidt og i hvilket omfang arresthusets personale havde været udsat for trusler fra de indsattes side. Det havde der ikke været tale om.

Politimesteren supplerede med den bemærkning at han alene husker enkeltstående tilfælde af vold eller trusler, men at de lå flere år tilbage i tiden.

Mellem de indsatte har der siden svaret i spørgeskemaundersøgelsessagen været yderligere en voldsepisode, og der skete også i dette tilfælde politianmeldelse. Arresthuset mente at det var arresthuset selv der havde anmeldt episoden. Politimesteren bemærkede at der er en almindelig offentlig interesse i at der sker anmeldelse, uanset hvordan den indsatte selv stiller sig hertil, og at det er vigtigt at politiet tager disse sager alvorligt og ”ikke blot afviser” anmeldelsen.

Arresthuset har nu haft to tilfælde af undvigelse, men i det ene tilfælde kom den indsatte dog selv tilbage (rapporten herom er blandt det rapportmateriale som jeg har modtaget fra arresthuset).

Hvis arresthuset får brug for observationscelleanbringelse, kontaktes andre arresthuse (først og fremmest Arresthuset i Aalborg). Det sker dog yderst sjældent. Hvis en indsat flyttes, vil der som regel ske en "byttehandel".

Skjolde er arresthuset ikke i besiddelse af da anvendelse heraf kræver fem mand, og der aldrig er flere end to ansatte på arbejde samtidig.

6.5. Tv-ordning

Arresthuset udlejer tv-apparater til de indsatte. Det fremgår af arresthusets husorden (af 1. maj 1997) at tv alene kan lejes sammen med radio og kaffemaskine til en samlet pris af syv kr. om dagen. Arresthuset bekræftede under inspektionen at det fortsat forholder sig sådan, dvs. også efter at direktoratet har bestemt at prisen for leje af tv højst må udgøre fem kr. om dagen. De indsatte kan således ikke nøjes med at leje tv, men der havde nu heller ikke indtil tidspunktet for inspektionen været nogle indsatte der ikke havde ønsket også at få kaffemaskine og radio.

Som nævnt under inspektionen og som arresthuset tog til efterretning, har de indsatte krav på at kunne leje tv uden samtidig at skulle leje kaffemaskine og radio. Jeg henstiller derfor til arresthuset at ændre husordenen på dette punkt, og jeg beder arresthuset om at underrette mig når det er sket.

Det blev i øvrigt af arresthuset oplyst at tv-ordningen koster ca. 10.000 kr. om året, og at det er svært at få den til at løbe rundt. Kanalerne modtages fra parabolantenne med flere receiveere. Der er syv kanaler at vælge mellem, herunder betalingskanaler.

Som oplyst under inspektionen har ombudsmanden behandlet en sag som han af egen drift rejste over for Direktoratet for Kriminalforsorgen om nogle generelle spørgsmål om tv-ordningerne i landets arresthuse og betalingen herfor. Til orientering for arresthuset kan jeg oplyse at ombudsmanden i brev af 13. november

2000 til direktoratet har udtalt at kriminalforsorgen efter pkt. 45 i De Europæiske Fængselsregler har en egentlig forpligtelse til at foranledige at de indsatte kan se (i hvert fald dansk) tv. Ombudsmanden har endvidere udtalt at han er enig med direktoratet, Rigsrevisor og Statsrevisoratet i at der er hjemmel til at oppebære indtægter for udlejning af tv-apparater til de indsatte – dog som anført af Statsrevisoratet forudsat at lejen svarer til den aktuelle udgift således at der ikke fremkommer overskud fra udlejningen. Direktoratet har som det fremgår ovenfor pr. 1. marts 1999 fastsat lejen til maksimalt fem kr. om dagen. Ombudsmanden har i brevet af 13. november 2000 udtalt at han – idet han går ud fra at denne leje er fastsat ud fra ovennævnte forudsætning – ingen bemærkninger har hertil.

Ombudsmanden har i brevet endvidere henstillet til Direktoratet for Kriminalforsorgen at direktoratet i forbindelse med sine overvejelser om at stille gratis tv til rådighed for de isolerede varetægtsarrestanter tillige overvejer om der er andre grupper af indsatte for hvem det på samme måde vil være rimeligt at stille tv gratis til rådighed. Ombudsmanden har endnu ikke modtaget underretning om resultatet af disse overvejelser.

6.6. Fællesskab

Ifølge husordenen er der fællesskab på hverdage i tidsrummet mellem kl. 18.15 og kl. 21.00 og på lørdage, søndage og helligdage mellem kl. 13.00 og kl. 21.00. Fællesskabet foregår på cellerne således at der højst må være én flere på cellen end antallet af beboere. Fællesskab mellem mænd og kvinder kan kun ske på celler hvor mindst tre indsatte er til stede, dvs. på to- eller tremandscellerne.

Herudover er der fællesskab under gårdtur.

Spørgsmålet om fællesskab blev som bekendt, jf. også ovenfor under pkt. 3.1., drøftet på direktoratets møde den 10. maj 2000 med arrestforvarerne. Jeg vil, som

det fremgår under pkt. 3.1., modtage underretning fra direktoratet når direktoratet har taget stilling til arbejdsgruppen indstilling.

På denne baggrund og idet jeg i øvrigt henviser til at der i forbindelse med ombygningen vil komme fritidsfaciliteter således at fællesskab herefter ikke kun kan finde sted på cellerne, foretager jeg mig ikke mere vedrørende dette spørgsmål i forbindelse med min inspektion af Arresthuset i Nykøbing Mors.

6.7. Besøg

Ifølge husordenen tillades den indsatte halvanden times besøg om ugen. Besøgstiden kan deles i to gange 45 minutter. Der må højst være tre besøgende ad gangen.

Det fremgår ikke af husordenen at besøg skal finde sted inden for et bestemt tidsrum. Det fremgår dog indirekte af det oplyste under pkt. 2.3.6. om anvendelse af besøgslokalet til undervisning om formiddagen at der ikke kan afvikles besøg på dette tidspunkt, hvis der er indsatte der modtager undervisning i lokalet.

Under direktoratets inspektion blev det oplyst at arresthuset er meget fleksibelt med hensyn til besøgstidspunkter. Direktoratet udtalte at også denne fleksibilitet burde fremgå af informationsmaterialet til de indsatte.

Jeg anmoder arresthuset om at uddybe fleksibiliteten med hensyn til at tillade besøg, herunder oplyse om besøg kan ske i arbejdstiden (på tidspunkter hvor besøgslokalet ikke anvendes til undervisning). Jeg har noteret mig at arresthuset i svaret på spørgeskemaet har oplyst at besøg kan strækkes ud over det angivne tidsrum hvis den besøgende kommer langvejs fra. Jeg anmoder arresthuset om at oplyse om det også gælder hvis besøgslokalet ikke er optaget.

Jeg anmoder endelig arresthuset og direktoratet om en udtalelse om hvorvidt omtalen af besøgsordningen i arresthusets husorden er i overensstemmelse med det anførte under direktoratets inspektion om orientering om fleksibiliteten.

6.8. Talsmandsordning

Der er ikke i det daglige nogen talsmandsordning. De indsatte havde valgt en repræsentant blandt de indsatte til samtalen med ombudsmandsembedet under inspektionen.

Nærmere regler om organisatoriske drøftelser med de indsatte er fastsat i direktoratets cirkulære af 15. marts 1978. Efter cirkulærets § 2 påhviler det enhver institution hvor de indsatte i almindelighed er anbragt i fællesskab, at fastlægge sådanne organisatoriske rammer som under hensyn til institutionens struktur og størrelse samt klientellets sammensætning må anses for egnede til drøftelse med de indsatte eller repræsentanter for disse. I institutioner hvor fællesskab kun i begrænset omfang er gennemført, skal der lejlighedsvis afholdes møde med grupper af de indsatte der har adgang til fællesskab, jf. § 3.

I forbindelse med min inspektion af Arresthuset i Viborg rettede dette arresthus henvendelse til Dansk Arrestforvarerforening med anmodning om at foreningen kontaktede direktoratet med henblik på udarbejdelse af ensartede regler for talsmandsvirksomhed i arresthusene. Direktoratet modtog en sådan henvendelse fra Dansk Arrestforvarerforening den 21. juni 1999. Det fremgår af henvendelsen at spørgsmålet om ensretning af praksis på området havde været drøftet på foreningens årsmøde, og at man var nået til den konklusion at foreningen ville fraråde at praksis forsøges ensrettet, idet dette i visse arresthuse vil betyde en stramning der ikke findes hensigtsmæssig eller nødvendig.

Arrestforvarerforeningen har over for direktoratet bl.a. peget på at de indsattes mulighed for fællesskab i de enkelte arresthuse vil være af stor relevans for hvorledes talsmandsordningen bør være. Jeg bad direktoratet om at underrette mig om resultatet af direktoratets behandling af denne henvendelse, og direktoratet har ved brev af 29. januar 2000 bl.a. svaret følgende:

”...

Direktoratet er enig i, at det udfra ovennævnte betragtninger vil være uhensigtsmæssigt at udarbejde ensartede regler for talsmandsordninger på arresthusområdet, men mener i overensstemmelse med foreningens holdning, at de indsatte via den lokale husorden, opslag eller lignende bør sikres en orientering om, hvorledes de organisatoriske former for drøftelser med de indsatte administreres i det enkelte arresthus.

Direktoratet har derfor dags dato anmodet arresthusene om at sørge for, at de indsatte via den lokale husorden, opslag eller lignende orienteres om, hvorledes de organisatoriske former for drøftelser med de indsatte administreres i arresthuset.

...”

Spørgsmålet om talsmandsordningen indgik også i direktoratets inspektion i forbindelse med hvilken det bl.a. blev oplyst over for arresthuset at en metode til at leve op til cirkulæret er lejlighedsvis at samle de indsatte eller grupper heraf og orientere om nye tiltag eller drøfte de indsattes spørgsmål eller forslag.

Af arresthusets husorden fremgår ikke noget om de organisatoriske rammer for drøftelser med de indsatte.

Jeg anmoder arresthuset om en udtalelse om hvordan arresthuset lever op til kravet i det nævnte cirkulære om at formen for drøftelser med de indsatte skal være fastlagt. Endvidere beder jeg arresthuset om at oplyse hvad direktoratets anmodning om orientering af de indsatte om hvordan de organisatoriske former for drøftelser med de indsatte administreres i arresthuset, har givet anledning til.

6.9. Avishold

Af arresthusets husorden fremgår det at arresthuset om søndagen indkøber Jyllands Posten og Ekstra Bladet, som de indsatte kan låne på skift. Det fremgår endvidere at de indsatte selv kan bestille/købe aviser.

Ordningen er således, så vidt ses, ikke længere som beskrevet i direktoratets rapport hvor det blev oplyst at arresthuset holdt to aviser (hvilket jeg forstår som aviser til hverdag), hvoraf arresthuset betalte for den ene og de indsatte for den anden via overskud på tv-udlejningsordningen.

6.10. Samarbejde med de sociale myndigheder

Arresthuset betjenes af Kriminalforsorgen i Friheds afdeling i Viborg, som kommer hver onsdag og har samtaler med indsatte som fremsætter ønske herom. Arresthuset ringer også indimellem for de indsatte til deres kommuner, og ofte tillader arresthuset også de indsatte selv at ringe.

Dette giver mig ikke anledning til bemærkninger.

6.11. Elartikler

Ud over kaffemaskine og radio som udlejes sammen med tv, jf. pkt. 6.5. ovenfor, fremgår det af svaret i spørgeskemaundersøgelsen at arresthuset tillader de kvindelige indsatte at have hårtørrer (jeg går ud fra at mandlige indsatte der ønsker at anvende hårtørrer ligeledes kan få tilladelse til at have en sådan). Det fremgår endvidere at el-kedel ikke tillades.

Jeg anmoder arresthuset om at oplyse om der tillades andre effekter.

Idet jeg i øvrigt henviser til det ovenfor under pkt. 6.5. anførte hvorefter arresthuset efter min opfattelse ikke kan forpligte de indsatte til at leje kaffemaskine og radio sammen med tv, anmoder jeg endvidere arresthuset om at oplyse om de indsatte i stedet for kaffemaskine vil kunne få tilladelse til at have/medbringe en el-kedel.

6.12. Euforiserende stoffer

Arresthuset finder indimellem lidt hash. I juni 2000 år fandt arresthuset også noget heroin.

Arresthuset kan med det samme lugte hvis der ryges hash. Der sker i så fald visitation, men hvis den ikke giver noget resultat, og hvis arresthuset mener at der er stoffer til stede i arresthuset, vil der ske visitation med narkohunde.

Fund af hash fører altid til politianmeldelse – uanset mængden. Politimesteren bemærkede i den forbindelse at arresthusene formentlig snart vil blive pålagt fremover at anvende samme praksis som i fængslerne, dvs. anvende disciplinærstraf ved fund af hash under 10 g, medmindre der tillige findes regnskaber eller der er andre særlige omstændigheder. Politimesterforeningen anser det for forsvareligt og effektivt at der ikke sker politianmeldelse i disse sager.

Fund af andre euforiserende stoffer fører (ligeledes) altid til politianmeldelse.

7. Samtale med repræsentant for de indsatte

Jeg havde som nævnt i indledningen samtale med en repræsentant for de indsatte. Han indledte med at rose arresthuset som værende det bedste i landet. Maden var god og de ansatte meget flinke.

To af de punkter som han ønskede at forelægge – lænestole på cellerne og vaskefaciliteter – er nævnt ovenfor under pkt. 2.2. og 2.3.9. På de indsattes vegne forelagde han herudover følgende to forhold:

7.1. Badetider

Repræsentanten oplyste at det kun var muligt at bade i en halv time om dagen (om morgenen). Da der kun er to brusere til 12 indsatte (når der bortses fra gangmanden, der kan bade når han har lyst), vil ikke alle indsatte kunne nå at bade inden for denne halve time.

Under rundgangen havde ledelsen på forespørgsel oplyst at der kun kan bades mellem kl. 7.00 og kl. 7.30, men at der alligevel aldrig er kø. De indsatte havde imidlertid fremsat ønske om også at kunne bade på et senere tidspunkt, og det blev på tidspunktet for inspektionen overvejet. Arresthuset havde overvejet at opsætte en ekstra bruser og så bibeholde tidspunktet, men overvejelserne gik nu i retning af enten en ordning hvorefter de indsatte melder sig når de ønsker at bade, eller udvidelse af badetidsrummet således at det tillige bliver muligt at bade om aftenen. Jeg orienterede den indsatte herom.

Jeg anmoder arresthuset om at oplyse hvad overvejelserne mandede ud i.

7.2. Telefonordning for afsonere

Mest på egne vegne fremsatte den indsatte ønske om at der blev etableret en telefonordning for afsonere. Han fortalte at personalet er large med at give de indsatte lov til indimellem at ringe fra kontoret eller lægeværelset, men hvis de ringer fra kontoret, optager de den ene linie der er ind i huset. Selvom personalet ikke siger noget, føler den indsatte sig derfor presset til at gøre samtalen kort. Hertil kommer at det er svært at føre private samtaler når der er personale til stede – selv om personalet er meget diskrete.

Arresthuset oplyste at der er to indgående linier til arresthuset, og at personalet er nødt til at opholde sig nær den indsatte også ved samtaler i lægeværelset, idet der er medicinskab mv. i dette værelse. Arresthuset oplyste endvidere at tilladelse til at telefonere sker efter et konkret skøn idet der gives tilladelse hvis der er en fornuftig begrundelse for ønsket om at telefonere, f.eks. problemer i hjemmet.

Arresthuset vil dog gerne overveje og undersøge mulighederne for at etablere en ordning, f.eks. ved opsætning af en personalestyret telefon(boks) eller anskaffelse af en trådløs telefon hvis det er teknisk muligt at spærre den for udgående opkald.

Jeg anmoder arresthuset om at oplyse om spørgsmålet har været overvejet, og da med hvilket resultat. Hvis arresthuset endnu ikke har afsluttet sine overvejelser, beder jeg om underretning når det er sket.

8. Gennemgang af rapporter

Ved inspektionens begyndelse bad jeg om at modtage kopi af arresthusets rapporter mv. for perioden fra den 5. april 1999 til den 5. april 2000 vedrørende disciplinærsager, magtanvendelse og anvendelse af håndjern. Denne periode er valgt fordi varsling af inspektionen i første omgang skete den 5. april 2000 med henblik på inspektion i maj måned 2000, men da arresthuset skulle have ny arrestforvarer på det tidspunkt, blev inspektionen efter arresthusets ønske udsat.

Jeg modtog herefter to forhørsnotater, to rapporter om magtanvendelse og to rapporter om anvendelse af håndjern. Jeg modtog endvidere 19 andre rapporter, herunder to rapporter om fremstilling af de indsatte. Disse to rapporter er omtalt nedenfor i afsnittet om disciplinærsager.

Ved min gennemgang af det modtagne materiale har jeg navnlig haft opmærksomheden henledt på hvorvidt proceduren i forhold til de gældende regler er blevet fulgt. Jeg har også været opmærksom på spørgsmålet om overholdelse af reglerne om notatpligt. Gennemgangen giver mig anledning til følgende bemærkninger:

8.1. Disciplinærsager

8.1.1.

De to forhør fandt sted henholdsvis den 13. august 1999 og 4. oktober 1999 og vedrørte begge afsonere.

I begge tilfælde var der tale om udgangsmisbrug. I det ene tilfælde (forhøret af 13. august 1999) blev den indsatte idømt en bøde, i det andet tilfælde fik den indsatte udgangskarantæne.

Selvom den indsatte i det sidste tilfælde ikke fik en disciplinærstraf, indgår sagen i min undersøgelse. Det skyldes at de krav der gælder for behandlingen af sager der ender med disciplinærstraf, dvs. strafcelle eller bøde (jf. § 1, stk. 1, 1. punktum, i disciplinærstrafcirkulæret, angivet nedenfor), også gælder i tilfælde hvor der anvendes andre foranstaltninger (f.eks. tilbagekaldelse af udgang) over for den indsatte, jf. pkt. 11 i direktoratets vejledning af 5. december 1995 om behandling af sager om disciplinærstraf mv. i Kriminalforsorgens anstalter og arresthusene.

I to tilfælde skete der som nævnt fremstilling af de indsatte. Det er noteret ved påtegning på rapporter (indberetninger) om fund af tilvirkede hashpiber. I begge tilfælde var der tale om to indsatte idet fundet skete i celler der blev beboet af begge de indsatte. Fremstilling skete i begge tilfælde den 25. januar 2000. I det ene tilfælde fik den ene af de to indsatte som vedkendte sig hashpiben, en bøde, mens den anden der ikke kunne vedkende sig piben, ikke blev ikendt nogen disciplinærstraf. I det andet tilfælde hvor begge de indsatte vedkendte sig at have andel i piben, fik de begge en bøde. Der er således tale om disciplinærsager, og de indgår derfor i min undersøgelse.

Reglerne om gennemførelse af disciplinærsager over for afsonere findes i fuldbyrdelsesbekendtgørelsen (bekendtgørelse nr. 421 af 21. juni 1973 med senere ændringer om fuldbyrdelse af frihedsstraf) og Direktoratet for Kriminalforsorgens cirkulære af 10. marts 1976 med senere ændringer om anvendelse og fuldbyrdelse af disciplinærstraf over for indsatte og om disciplinærsagers gennemførelse. For så vidt angår varetægtsarrestanter, findes reglerne i bekendtgørelse nr. 491 af 12. september 1978 om ophold i varetægtsfængsel og i direktoratets cirkulære af 13. september 1978 med senere ændringer.

Direktoratet for Kriminalforsorgen har i forlængelse af disse cirkulærer udstedt den ovenfor nævnte vejledning af 5. december 1995 om behandling af sager om disciplinærstraf mv. i kriminalforsorgens anstalter og i arresthusene.

Bestemmelserne i §§ 5-10 i cirkulæret vedrørende varetægtsarrestanter er indholdsmæssigt identiske med bestemmelserne i §§ 6-11 i cirkulæret vedrørende afsonere. I det følgende er det cirkulæret vedrørende afsonere der er anvendt.

8.1.2.

Efter cirkulærets § 6 kan den indsatte midlertidigt anbringes i forhørscele hvis der er begrundet formodning for at denne har overtrådt bestemmelser der må antages at medføre disciplinærstraf i form af strafcelle. Anbringelse i forhørscele kan dog efter bestemmelsen kun ske hvis det er nødvendigt for undersøgelsens gennemførelse. Hvis beslutningen er truffet af andre end institutionens leder, skal denne snarest underrettes om anbringelsen, jf. § 6, stk. 1, 2. punktum. Den indsatte skal snarest muligt orienteres om begrundelsen for anbringelsen og skal have lejlighed til at udtale sig, jf. § 6, stk. 2. Tiden tilbragt i forhørscele skal fradrages i udståelsen af strafcelle, jf. § 6, stk. 3.

Det fremgår af vejledningens pkt. 9, sidste pind, at der i det forhørsnotat der skal udfærdiges efter cirkulærets § 9, stk. 4, jf. nedenfor, skal gøres notat om bl.a. varigheden af en eventuel forudgående forhørsceleanbringelse.

For at det er muligt at efterprøve om de øvrige bestemmelser i disciplinærstrafcirkulærets § 6 (stk. 1 og 2) er overholdt, må der efter min opfattelse gøres notat også om overholdelsen af disse bestemmelser.

Der var ikke tale om forhørscelleanbringelse i nogle af tilfældene.

8.1.3.

Disciplinærsager skal behandles hurtigst muligt, jf. cirkulærets § 7, stk. 2.

I forbindelse med min inspektion af Arresthuset i Nykøbing Falster har jeg udtalt at forhør der afholdes op til tre dage efter indberetningen, efter min opfattelse for så vidt er i overensstemmelse med § 7, stk. 2. Jeg bad samtidig Direktoratet for Kriminalforsorgen om en udtalelse om hvor grænsen ligger i bestemmelsen (når der ikke foreligger særlige omstændigheder der gør at forhør ikke kan afholdes inden for tre dage, f.eks. at den indsatte på grund af undvigelse eller lignende er fraværende fra institutionen). Direktoratet anførte i den anledning i en udtalelse af 1. december 1999 følgende:

”...

Cirkulærets § 7, stk. 2, vedrører alle de sagsbehandlingsskridt, der findes påkrævet, for at disciplinærsagen kan gennemføres, jf. § 7, stk. 1.

I en række tilfælde vil det være påkrævet at indhente yderligere indberetninger eller foretage afhøringer af personale eller medindsatte. Disse sagsbehandlingsskridt vil almindeligvis foretages inden forhøret af den indsatte, jf. herved cirkulærets § 9. Endvidere kan det i en række situationer være nødvendigt at foretage genafhøring af såvel den indsatte som af vidner.

Det er direktoratets opfattelse, at der allerede af disse grunde ikke kan fastsættes en fast øvre grænse for, hvor lang tid der må gå inden (endeligt) forhør af den indsatte. Der henses her bl.a. til, at personale, der skal afhøres, kan have tjenestefri, være på ferie etc.

Det er dog direktoratets opfattelse, at der altid snarest skal foretages en gennemlæsning af en indberetning, når denne modtages, med henblik på en vurdering af, hvorledes sagens videre behandling skal tilrettelægges, således at yderligere bevisoptagelse kan ske hurtigst muligt.

Det er endvidere direktoratets opfattelse, at forhør af den indsatte bør ske hurtigst muligt, således at den indsatte endnu har det passerede i frisk erindring, da dette findes at have betydning for den ind-

sattes mulighed for at forsvare sig og fremkomme med fyldestgørende oplysninger til brug for disciplinærsagens afgørelse.

...

Med den bemærkning at min anmodning om en udtalelse om grænsen netop vedrørte den situation hvor der ikke er særlige omstændigheder til hinder for afholdelse af forhør (f.eks. fravær af personale/indsatte der skal afhøres), tog jeg det af direktoratet oplyste til efterretning. Jeg tilkendegav samtidig at jeg er enig med direktoratet i at forhør af den indsatte bør ske hurtigst muligt under hensyntagen til eventuel yderligere efterforskning.

Ved vurderingen af spørgsmålet om den tidsmæssige behandling af sagen må der efter min opfattelse i øvrigt lægges vægt på om den indsatte i forbindelse med det disciplinære forhold er hensat i forhørs celle eller foreløbigt enrum.

De fire sager er behandlet henholdsvis én dag, to dage og tre dage efter indberetningen. For den ene af udgangsmisbrugssagernes vedkommende er der dog tale om tidspunktet for tilbagekomsten efter udgang idet der ikke foreligger en egentlig indberetning blandt det materiale som jeg har modtaget. For så vidt angår den anden udgangssag blev forhøret afbrudt indtil resultatet af en urinprøve forelå. Det er sendt pr. fax fra laboratoriet i Vestre Fængsel den 7. oktober 1999 hvorefter forhøret blev genoptaget den 12. oktober 1999.

Såfremt det er muligt for arresthuset at oplyse årsagen til at forhøret der blev afholdt af den tidligere arrestforvarer, først blev genoptaget fem dage efter at svaret fra Vestre Fængsel forelå, anmoder jeg om oplysning herom.

Jeg har i øvrigt ingen bemærkninger til sagsbehandlingstiden i sagerne.

8.1.4.

Efter § 8, stk. 1, i disciplinærstrafcirculæret kan disciplinærsager om ikendelse af bøder behandles uden den indsatte tilstedeværelse såfremt overtrædelsen umiddelbart har kunnet konstateres, eller sagens omstændigheder i øvrigt må anses for fuldt klarlagt. I så fald skal den indsatte skriftligt underrettes om hvilken afgørelse der *agtes* truffet og om adgangen til at udtale sig. Ønsker den indsatte at udtale sig, skal sagen behandles efter § 9, jf. § 8, stk. 2.

§ 9 i disciplinærstrafcirculæret har følgende indhold:

” ...

§ 9. I disciplinærsager i øvrigt gøres den indsatte bekendt med, hvad der er indberettet, og orienteres i hovedtræk om, hvad der måtte være fremkommet under eventuelle afhøringer i sagen.

Stk. 2. Afgørelsen træffes under den indsatte tilstedeværelse, efter at han har haft lejlighed til at udtale sig.

Stk. 3. Alle afhøringer skal overværes af en af institutionens funktionærer.

Stk. 4. Om disciplinærsagens gennemførelse gøres notat i en særlig protokol. Notatet skal indeholde en gengivelse af det indberettede og de afgivne forklaringer, der skal protokolleres, medens vedkommende er til stede. Protokollatet søges affattet således, at det kan godkendes af den pågældende. Notatet skal endvidere indeholde oplysning om, hvilke bestemmelser der anses overtrådt, på hvilket grundlag dette anses for bevist og oplysning om afgørelsen.

...”

De to sager fra den 25. januar 2000 er – ligesom de to forhørssager – behandlet under den indsatte tilstedeværelse, og jeg går derfor ud fra at behandlingen er sket efter cirkulærets § 9 (eller – hvis der er tale om varetægtsarrestanter – efter den tilsvarende bestemmelse i § 8 i disciplinærstrafcirculæret vedrørende varetægtsarrestanter).

For så vidt angår disse sager som er behandlet af den forhenværende arrestforvarer, anmoder jeg om muligt arresthuset om en udtalelse om hvorfor der ikke er afholdt et egentligt forhør i sagerne. Indtil jeg har modtaget svar fra arresthuset herom, foretager jeg mig ikke mere vedrørende disse sager, bortset fra at omtale sagerne nedenfor sammen med de to forhørssager.

I den ene af forhørssagerne er der som nævnt ikke nogen indberetning blandt det materiale som jeg har modtaget, men det er refereret i forhørsnotatet hvad der ligger til grund for forhøret (at den indsatte kom 45 minutter for sent tilbage fra udgang den 11. august 1999). I den anden sag er indholdet af indberetningen gengivet i forhørsnotatet ligesom det er gengivet hvad der i øvrigt ligger til grund for forhøret.

I førstnævnte tilfælde er det anført at den indsatte erkendte forholdet, og hun forklarede årsagen til den sene tilbagekomst. I det andet tilfælde udtalte den indsatte sig i forbindelse med forhøret den 4. oktober 1999, mens der ikke er anført nogen udtalelse fra den indsatte i forbindelse med genoptagelsen af forhøret den 12. oktober 1999. Det er anført at arrestforvareren over for den indsatte bl.a. tilkendegav at han var ”ude på betingelser vedr. indtagelse af euf. stoffer”, og jeg går således ud fra at den indsatte er orienteret om resultatet af urinprøvetesten.

Jeg lægger herefter til grund at de indsatte i begge tilfælde forud for at afgørelserne blev truffet, blev gjort bekendt med det indberettede/det der lå til grund for forhøret, jf. cirkulærets § 9, stk. 1.

Jeg lægger endvidere til grund at de indsatte har haft lejlighed til at udtale sig herom, jf. § 9, stk. 2 – også for så vidt angår resultatet af urinprøvetesten i forbindelse med forhøret den 12. oktober 1999, selv om der ikke er gengivet nogen udtalelse fra den indsatte i dette tilfælde. Jeg går ud fra at den indsatte ikke kom med nogen udtalelse i den forbindelse.

Jeg lægger på denne baggrund til grund at der i alle tilfælde er sket fornøden partshøring over indberetningerne mv. efter cirkulærets § 9, stk. 1 og 2, og forvaltningslovens § 19.

(For så vidt angår de to sager fra den 25. januar 2000 ses der ligeledes at være sket partshøring).

Da det i forhørsnotaterne afslutningsvis er angivet henholdsvis på hvilket tidspunkt forhøret sluttede, og at indsatte er aftrådt, lægger jeg endvidere til grund at de indsatte har været til stede (også) mens afgørelsen blev truffet, jf. cirkulærets § 9, stk. 2.

(For så vidt angår sagerne fra den 25. januar 2000 lægger jeg ligeledes som nævnt ovenfor, til grund at de indsatte var til stede mens afgørelsen blev truffet.)

8.1.5.

Alle afhøringer skal overværes af et vidne, jf. disciplinærstrafcirkulærets § 9, stk. 3, og det skal af forhørsprotokollen med navn og titel fremgå hvem der har fungeret som vidne, jf. vejledningens pkt. 10.

For så vidt angår forhøret den 13. august 1999 fremgår det at der var et vidne til stede og vidnets titel og navn er angivet.

Derimod fremgår det ikke at der var et vidne til stede i sagen med forhør af 4. oktober og 12. oktober 1999.

Det er beklageligt at der ikke var et vidne til stede (eller at det ikke er anført i forhørsnotatet med angivelse af navn og titel).

(For så vidt angår sagerne fra den 25. januar 2000 ses der ikke at have været noget vidne til stede).

Den funktionær der har foretaget indberetningen, eller andre der har været involveret i forholdet, må ifølge vejledningens pkt. 8 ikke fungere som vidne i sagen. Er der ikke andre personalemedlemmer til stede, bør forhøret udsættes medmindre den indsatte ønsker forhøret gennemført, eller særlige omstændigheder taler imod en udsættelse af forhøret.

Der foreligger som nævnt ingen indberetning i sagen med forhør af 13. august 1999 så det er ikke muligt for mig at tage stilling til om der er forholdt i overensstemmelse med denne bestemmelse.

Idet jeg går ud fra at dette er tilfældet, foretager jeg mig ikke mere i den anledning.

8.1.6.

Der er i begge forhørssagerne gjort notat om disciplinærsagens gennemførelse, jf. cirkulærets § 9, stk. 4, 1. punktum.

(I sagerne fra den 25. januar 2000 er der endvidere et notat om fremstillingen og afgørelsen i sagerne).

8.1.6.1.

Nærmere regler om den protokol der skal anvendes efter denne bestemmelse, findes i disciplinærstrafvejledningens pkt. 10. Heraf fremgår det at kravet om en ”særlig protokol” kan opfyldes ved at anvende et ringbind under forudsætning af at der sker fortløbende sidenummerering. Hvis en side ikke er helt udfyldt, bør det ifølge vejledningen markeres med en lodret streg fra sidste sætning og siden ud.

De to forhør er noteret på særskilte sider og skrevet på maskine/pc, og jeg går ud fra at de herefter er indsat i ringbind.

(Notaterne fra sagerne den 25. januar 2000 er skrevet på maskine på (under) indberetningerne i sagerne. Jeg går ud fra at de også er sat i ringbind, men det fremgår ikke om det i givet fald er sket sammen med forhørsnotaterne i de øvrige sager).

Der er ikke foretaget fortløbende nummerering af siderne i forhørsprotokollen (ringbindet).

Dette er beklageligt.

(Det samme gør sig gældende for så vidt angår sagerne fra den 25. januar 2000).

Jeg kan til orientering for arresthuset oplyse at Direktoratet for Kriminalforsorgen i forbindelse med min inspektion af Arresthuset i Herning efter forespørgsel fra mig har udtalt følgende vedrørende kravet om fortløbende sidenummerering:

” ...

Det er direktoratets opfattelse, at kravet om fortløbende paginering ikke kan opfyldes ved nummerring af det enkelte forhørsudskrift. Baggrunden for kravet om fortløbende paginering er, at det bør sikres, at det kan konstateres, at der ikke er bortkommet/fjernet sider fra den anvendte protokol, og dette sikres ikke ved den foretagne nummerering, som ikke angiver, hvor mange sider den enkelte forhørsudskrift består af.

Direktoratet har over for arresthuset tilkendegivet, at den foretagne nummerering for fremtiden bør suppleres med fortløbende paginering af de enkelte sider.

...”

Forhørsnotatet i sagen med forhør den 4. og 12. oktober 1999 fylder hele siden, mens notatet vedrørende forhøret den 13. august 1999 ikke fylder hele siden. Der er ikke efter den sidste sætning foretaget markering med en lodret streg som angivet i vejledningens pkt. 10.

Dette er beklageligt.

(Notaterne i sagerne fra den 25. januar 2000 fylder heller ikke hele siden, og der er heller ikke en lodret streg fra sidste linie og siden ud).

Efter vejledningens pkt. 10 skal dato for indberetningen og øvrige dokumenter der fremlægges til protokollen, tydeligt fremgå af protokollen.

I sagen med forhør den 13. august 1999 er der som tidligere nævnt ingen indberetning. Der er henvist til udgangstilladelsen, men uden angivelse af dato. I den anden forhørssag er der ikke henvist til indberetningen, herunder ved angivelse af dato herfor, men indholdet er gengivet. Datoen for udgangstilladelsen og svaret fra Vestre Fængsel er heller ikke anført.

Der er således ikke forholdt i overensstemmelse med pkt. 10 på dette punkt i sagerne.

(I sagerne fra den 25. januar 2000 fremgår datoen for indberetningen idet notatet er skrevet herpå).

Det skal efter vejledningens pkt. 10 endvidere fremgå af protokollen om den indsatte har godkendt gengivelsen af sin forklaring.

I sagen med forhør den 13. august 1999 er det anført at den indsatte har godkendt ”forhøret i sin ordlyd”.

Da det er anført umiddelbart efter den indsattes forklaring og før notatet om afgørelsen i sagen, går jeg derfor ud fra at der alene er tale om at den indsatte har godkendt sin forklaring (og at ”i sin ordlyd” sigter til at den indsattes forklaring som den er gengivet i notatet, er læst op for hende).

Da det alene er den indsattes egen forklaring (og ikke forhøret som sådan) som spørgsmålet om godkendelse angår, er den anvendte formulering (”forhøret”) efter min opfattelse uheldig. Idet jeg går ud fra at arresthuset fremover alene anfører om den indsatte har godkendt sin forklaring, foretager jeg mig ikke mere vedrørende dette forhold.

I sagen med forhør af 4. og 12. oktober 1999 er det ikke angivet om den indsatte har godkendt sin forklaring (den 4. oktober 1999).

Dette er beklageligt.

(For så vidt angår sagerne fra den 25. januar 2000 er det heller ikke anført om de indsatte godkendte deres forklaringer der dog alene bestod af en vedkendelse, henholdsvis en benægtelse).

Derudover skal protokollen underskrives af forhørslederen.

Forhørsnotatet fra forhøret den 13. august 1999 er underskrevet af forhørslederen.

Derimod er forhørsnotatet vedrørende forhørene den 4. og 12. oktober 1999 ikke er underskrevet af forhørslederen

Dette er beklageligt.

(Notaterne vedrørende sagerne den 25. januar 2000 er begge underskrevet af arrestforvareren der behandlede sagerne).

Efter vejledningens pkt. 10 bør vidnets godkendelse af protokolens indhold endvidere fremgå af protokollen, eventuelt ved vidnets underskrift.

Vidnets godkendelse fremgår ikke af sagen med forhør af 13. august 1999.

Dette må jeg anse for beklageligt. Idet jeg går ud fra at arresthuset i fremtiden vil sørge for at vidnets godkendelse fremgår af protokollen, foretager jeg mig ikke mere vedrørende dette forhold.

8.1.6.2.

Ifølge vejledningens pkt. 9 skal notatet indeholde ”en begrundelse, der opfylder kravene i forvaltningslovens § 24”, dvs. de krav der gælder for indholdet af begrundelser for skriftlige afgørelser.

Notatet (begrundelsen) skal for det første indeholde oplysninger om de faktiske omstændigheder der er tillagt betydning for afgørelsen, herunder en gengivelse af det indberettede og de afgivne forklaringer, jf. pkt. 9, 1. pind.

I begge forhørsnotaterne er der en gengivelse af det indberettede/det der ligger til grund for forhøret og de afgivne forklaringer. I begge sager stammer oplysningerne til dels fra dokumenter (udgangstilladelser mv.) som jeg ikke har modtaget kopi af. Jeg går dog ud fra at det gengivne er i overensstemmelse med indholdet af de pågældende dokumenter.

(I sagerne fra den 25. januar 1999 er notatet som nævnt skrevet på selve indberetningen, men den er ikke gengivet i notatet fra selve behandlingen af sagen. De indsattes forklaring der som nævnt blot består i vedkendelse/benægtelse, er også gengivet.)

For det andet skal det fremgå af notatet hvad der anses for bevist og ikke bevist, og hvad der i bevisbedømmelsen er lagt vægt på, jf. cirkulærets § 9, stk. 4, sidste punktum, og vejledningens pkt. 9, 2. og 3. pind.

Sagen med forhør den 13. august 1999 vedrørte for sen tilbagekomst fra udgang hvor der ikke var spørgsmål om bevisbedømmelse for så vidt angår selve det forhold at den indsatte kom for sent, idet det var umiddelbart konstaterbart. Det vil således med hensyn til angivelse af bevisgrundlaget være tilstrækkeligt at henvise hertil ved henvisning til udgangstilladelsens angivelse af det tidspunkt som den indsatte skulle returnere på, og rapporter hvori bl.a. det faktiske tidspunktet for tilbagekomsten til arresthuset fremgår. Arresthuset har ikke henvist hertil, men blot anført at den indsatte kom 45 minutter for sent.

Den indsatte erkendte dog dette forhold. Denne erkendelse indebærer at nærmere bevisførelse ikke er fornøden, men der skal

fortsat ske en bevisbedømmelse. Det vil dog være tilstrækkeligt at henvise til at den indsatte har erkendt forholdet.

Jeg har således ingen bemærkninger til denne sag for så vidt angår spørgsmålet om bevisbedømmelse.

I sagen med forhør den 4. og 12. oktober 1999 forklarede den indsatte bl.a. at der måtte være blevet puttet fantasy i en drink som han havde fået af en kammerat under udgang. Den indsatte havde udgang bl.a. på vilkår af at han ikke måtte indtage stoffer og skulle aflægge urinprøve ved tilbagekomst fra udgang. Da en urinprøve viste indtagelse af amfetamin, fik han udgangskarantæne idet han blev gjort opmærksom på at ”den med det iblandede” ikke blev taget for pålydende. Den indsatte bestred således ikke at have indtaget ulovlige stoffer, men angav at det skete uden at han var klar over det. Arrestforvareren tilsidesatte den indsattes forklaring om iblandingen, dvs. årsagen til at urinprøven var positiv for amfetamin. Der ses således at være foretaget en bevisbedømmelse, og det er indirekte anført hvad der er lagt vægt på i denne bedømmelse.

Denne sag giver mig således heller ikke anledning til bemærkninger, bortset fra at forhørslederen kunne have angivet hvorfor den indsattes forklaring blev tilsidesat.

(I sagerne fra den 25. januar 2000 erkendte tre af de indsatte forholdet, mens den sidste ikke erkendte. Han blev heller ikke idømt nogen disciplinærstraf så hans forklaring blev lagt til grund for afgørelsen.)

For det tredje skal notatet indeholde oplysninger om hvilke bestemmelser der anses for overtrådt – med angivelse af loven, bekendtgørelsen eller cirkulæret samt ved præcis angivelse af §, stk., litra eller nr. etc., jf. cirkulærets § 9, stk. 4, sidste punktum, og vejledningens pkt. 9, 4. pind. Det er i den forbindelse anført at det i sager vedrørende indtagelse af euforiserende stoffer vil være tilstrækkeligt at henvise til lov om euforiserende stoffer uden at henvise til bilaget til bekendtgørelsen om euforiserende stoffer idet det ikke i alle tilfælde er muligt at fastslå arten af indtagne stoffer.

I sagen med forhør af 13. august 1999 er det angivet at den indsatte havde overtrådt udgangscirkulærets § 27, stk. 3, ved at være kommet for sent tilbage fra udgang.

Denne henvisning er ikke helt præcis idet bestemmelsen i udgangscirkulærets § 27, stk. 3, alene angiver det tidsrum inden for hvilket der kan gives udgang som dog vil kunne fraviges under nærmere angivne omstændigheder. For at henvisningen var helt korrekt, skulle der derfor tillige have været henvist til selve udgangstilladelsens angivelse af hjemkomsttidspunktet.

I sagen med forhør af 4. og 12. oktober 1999 er der ikke henvist til nogen bestemmelser, men alene til at den indsatte havde udgang ”på betingelser vedr. indtagelse af euf. stoffer”. I forbindelse med angivelse af afgørelsen om frakendelse af retten til udgang er der henvist til fuldbyrdelsesbekendtgørelsens § 33, ”jfr. § 24”.

For så vidt som henvisningen til fuldbyrdelsesbekendtgørelsens § 24 sigter til oplysning om den overtrådte bestemmelse bemærkes at denne bestemmelse alene indeholder en bemyndigelse til direktoratet til at fastsætte regler om udgang. De indsatte kan ikke overtræde bemyndigelsesbestem-

melser, men alene de bestemmelser som er fastsat efter disse bestemmelser. Der skal derfor også henvises til de herefter fastsatte bestemmelser, og henvisningen skal være præcis.

Der er således ikke forholdt i overensstemmelse med cirkulæret og vejledningen i denne sag for så vidt angår oplysning om de overtrådte bestemmelser.

(For så vidt angår sagerne fra den 25. januar 2000 er den overtrådte bestemmelse ikke angivet).

Notatet skal endelig for det fjerde indeholde en præcis angivelse af hjemlen for den reaktion (straf eller anden foranstaltning) som disciplinærsagen resulterer i (lov, bekendtgørelse, cirkulære, §, stk., litra eller nr. etc.), jf. vejledningens pkt. 9, 5. pind.

Hjemlen for ikendelse af disciplinærstraf findes i straffelovens § 47 og fuldbyrdelsesbekendtgørelsens § 33, 1.-3. pind, for så vidt angår afsonere, og i retsplejelovens § 775, stk. 1, og varetægtsbekendtgørelsens § 35, stk. 1, 1.-3. pind, for så vidt angår varetægtsarrestanter.

Der må således i sager der udmunder i en disciplinærstraf, henvises til fuldbyrdelsesbekendtgørelsens § 33, pind 1, 2 eller 3 eller til varetægtsbekendtgørelsens § 35, stk. 1, pind 1, 2 eller 3.

Hvis sagen ikke munder ud i en disciplinærstraf, men i en anden foranstaltning (f.eks. udgangskarantæne), må der henvises til det relevante retsgrundlag for denne foranstaltning.

For så vidt angår sager der udmunder i en disciplinærstraf, har Direktoratet for Kriminalforsorgen i forbindelse med min inspektion af Arresthuset i Herning tilkendegivet at kravet i vej-

ledningen om at notatet skal opfylde forvaltningslovens § 24, også omfatter angivelse af disciplinærstrafcirculærene for henholdsvis indsatte og varetægtsarrestanter, herunder reglerne om udmåling af disciplinærstraffen i cirkulærets §§ 2 (for så vidt angår bøde) og 3 (for så vidt angår strafcelle).

Jeg tog det af direktoratet oplyste til efterretning.

I sagen med forhør den 13. august 1999 er der henvist til "Disciplinærcirkulæret for afsonere".

Denne angivelse er som det fremgår af det ovenfor anførte ikke tilstrækkelig præcis.

I sagen med forhør den 4. og 12. oktober 1999 er der (med dato) henvist til fuldbyrdelsesbekendtgørelsens § 33, jfr. § 24.

Da den indsatte imidlertid ikke blev ikendt en disciplinærstraf, men fik frakendt tilladelsen til regelmæssig udgang, er der tale om en forkert henvisning. Der skulle have været henvist til bestemmelserne i udgangscirkulæret om tilbagekaldelse af udgang.

Jeg har noteret mig at betydningen af afgørelsen er anført i forhørsnotatet, dog uden angivelse af bestemmelser, idet det er anført at indsatte først kunne få taget spørgsmålet om udgang op til behandling efter fem-seks uger forudsat at han da afgav en ren urinprøve.

(I sagerne fra den 25. januar 2000 er der ikke anført noget retsgrundlag for de trufne afgørelser).

8.1.7.

Af vejledningens pkt. 4 fremgår det at der ved et forhørs begyndelse skal vejledes om fem nærmere opregnede rettigheder. Det drejer sig om retten til at lade sig bistå af andre, retten til aktindsigt i sagsakterne, retten til at udtale sig inden der træffes afgørelse, retten til ikke at godkende forhørslederens referat af sin forklaring og retten til at få udleveret kopi af notatet om disciplinærsagen. Det skal efter vejledningens pkt. 9, 7. pind, fremgå af notatet i forhørsprotokollen hvad den indsatte er vejledt om.

I begge forhørssager er den indsatte vejledt om:

”...

sine rettigheder, herunder retten til at lade sig bistå af andre, retten til aktindsigt, retten til at udtale sig, retten til ikke at godkende referatet, og [til] at få udleveret kopi heraf.

...”

Ved den anvendte formulering fremstår det som om den indsatte alene er vejledt om at hun kunne få en kopi af referatet af sin forklaring, jf. konteksten til ordet ”heraf”. Den indsatte har ret til at få en kopi af hele notatet om disciplinærsagen (dog således at oplysninger kan udelades hvis hensynet til institutionens sikkerhed eller til enkeltpersoner klart tilsiger det), jf. cirkulærets § 11.

Idet jeg går ud fra at arresthuset i fremtiden vil give udtrykkelig vejledning om retten til at få kopi af hele notatet, og at (standard)teksten i forhørsnotatet rettes til, foretager jeg mig ikke mere vedrørende dette forhold.

(I sagerne fra den 25. januar 2000 hvor der ikke blev afholdt (egentligt) forhør, er der ikke vejledt om nogle af de nævnte rettigheder).

8.1.8.

Efter fuldbyrdelsesbekendtgørelsens § 28, stk. 2, varetægtsbekendtgørelsens § 29, stk. 2, og vejledningens pkt. 13 skal den indsatte vejledes om klageadgangen til Direktoratet for Kriminalforsorgen. I vejledningens pkt. 13 er det angivet at den indsatte skal vejledes om adgangen til at klage over (både) ”sagens behandling og afgørelse”. Det er samtidig angivet at den indsatte bør opfordres til at sende en eventuel klage gennem anstalten.

I sagen med forhør den 13. august 1999 er den indsatte gjort bekendt med adgangen til at påklage ”afgørelsen” til Direktoratet for Kriminalforsorgen. Den indsatte ses dog ikke samtidig at være blevet vejledt om klageadgangen fsva. sagsbehandlingen eller opfordret til at sende en eventuel klage gennem arresthuset.

I arresthusets husorden er det anført at klage kan indgives til arrestinspektøren eller direkte til Direktoratet for Kriminalforsorgen. Det er endvidere anført at den indsatte har ret til at indsende klagen til direktoratet i lukket kuvert, men at det dog vil fremskynde sagens behandling hvis klagen indgives til arresthuset således at arresthuset kan sende klagen til direktoratet med en udtalelse. Jeg går ud fra at denne generelle orientering ikke kan erstatte den konkrete opfordring som skal gives efter disciplinærstrafvejledningens pkt. 13.

Idet jeg går ud fra at arresthuset i fremtiden er opmærksom på at vejlede om både adgangen til at klage over afgørelsen og sagens behandling og også i forbindelse med selve behandlingen af de konkrete sager opfordrer den indsatte til at sende en eventuel klage gennem arresthuset, foretager jeg mig ikke mere vedrørende dette punkt.

(I begge sagerne fra den 25. januar 2000 er der givet klagevejledning til de tre indsatte der blev ikendt bøder, dog kun for så vidt angår afgørelsen).

8.1.9.

Efter vejledningens pkt. 11, sidste afsnit, skal den indsatte orienteres om en eventuel politianmeldelse af det indberettede. Om denne orientering skal der gøres notat i journalen eller i forhørsprotokollen.

Der skete ikke politianmeldelse i nogle af de fire disciplinærsagerne, men der er sket politianmeldelse i flere af de tilfælde der er omfattet af de øvrige rapporter som jeg har modtaget. Det drejer sig om rapporter af 16. april 1999, 27. april 1999, 28. april 1999, 6. maj 1999, 30. juni 1999, 6. juli 1999 (to rapporter) og 24. november 1999. Kun i ét tilfælde fremgår det at den indsatte er orienteret om politianmeldelsen (rapporten af 30. juni 1999). I nogle tilfælde er det på rapporten noteret at den indsatte er afhørt af en (bestemt) politiassistent fra politiet.

Jeg har i forbindelse med min inspektion af Arresthuset i Assens hvor jeg bl.a. gennemgik sager om visitation, tilkendegivet at det efter min opfattelse er bedst stemmende med princippet i disciplinærstrafvejledningens pkt. 11, at der også sker orientering af den indsatte om eventuel politianmeldelse som sker efter fund ved visitation (og som ikke samtidig giver anledning til en disciplinærsag mod den indsatte).

Idet visitationssagerne ikke er omfattet af den kategori af sager som jeg bad om i forbindelse med min inspektion af Arresthuset i Nykøbing Mors, foretager jeg mig ikke mere vedrørende ovennævnte rapporter ud over orienteringen af arresthuset om min tilkendegivelse i forbindelse med min inspektion af Arresthuset i Assens.

8.1.10.

Regler om konfiskation over for afsonere findes i straffelovens § 47, stk. 3. Herefter kan der ske konfiskation af genstande som er ulovligt indført, erhvervet eller tilvirket i anstalten, medmindre genstandene tilhører nogen som ikke er ansvarlig for det ulovlige forhold. Procedurereglerne for behandling af disciplinærsager finder også anvendelse i forbindelse med konfiskation, jf. fuldbyrdelsesbekendtgørelsens § 37 og disciplinærstrafvejledningens pkt. 12, 4. afsnit.

For varetægtsarrestanter findes reglerne om konfiskation i retsplejelovens § 931, stk. 5, jf. bekendtgørelse nr. 850 af 27. oktober 1993 om udenretlig vedtagelse af konfiskation. Det følger heraf at der kan ske konfiskation af nærmere angivne genstande, herunder euforiserende stoffer og genstande der benyttes eller er bestemt til at benyttes ved indtagelse af sådanne stoffer, hvis den pågældende administrativt vedtager det. Hvis den pågældende ikke vil vedtage konfiskation, må genstandene overdrages til politiet med henblik på eventuel beslaglæggelse, jf. vejledningens pkt. 12. Effekter der ikke er omfattet af bekendtgørelsen, men som det ikke er tilladt at have i institutionen (f.eks. spiritus), er der ikke hjemmel til at konfiskere, men de kan henlægges på depot indtil løsladelsen.

(Jeg forstår det sådan at formuleringen ”omfattet af bekendtgørelsen” sigter til typer af effekter der er opregnet i bekendtgørelsen. Jeg henviser til at bekendtgørelsen ikke finder anvendelse for de opregnede effekter hvis der i sagen kan blive spørgsmål om højere straf end bøde eller hæfte, jf. § 1 i bekendtgørelsen.)

Ved konfiskation af euforiserende midler gælder endvidere de særlige regler i Justitsministeriet, Direktoratet for Kriminalforsorgens cirkulære af 18. marts 1994 med senere ændringer om fremgangsmåden med hen-

syn til konfiskation af euforiserende midler der findes i kriminalforsorgens anstalter og arresthuse.

Jeg kan til orientering for arresthuset oplyse at jeg i forbindelse med min inspektion af Arresthuset i Nakskov bad Direktoratet for Kriminalforsorgen om en udtalelse om hvorvidt en anstaltsleder/arrestinspektør har kompetence til at træffe afgørelse om konfiskation efter det ovennævnte cirkulære af 18. marts 1994, jf. § 1, 1. punktum, i bekendtgørelse nr. 850 af 27. oktober 1993, eller hvorvidt en sådan afgørelse alene henhører under politiet. I cirkulæret er det indledningsvis anført at ”De afgørelser, der træffes efter nedenstående regler, foretages af anstaltslederen/arrestinspektøren, eller den han bemyndiger hertil.” Under pkt. 1 i cirkulæret er det anført at ”Afgørelse om konfiskation af euforiserende midler hos ... varetægtsfængslede, foretages i overensstemmelse med reglerne i ... § 931, stk. 5, i Lov om Rettens Pleje samt Justitsministeriets bekendtgørelse af 27. oktober 1993 om udenretlig vedtagelse af konfiskation.” I § 1, 1. punktum, i bekendtgørelsen er det angivet at der i sager i hvilke der ikke bliver spørgsmål om højere straf end bøde eller hæfte, kan vedtages udenretlig konfiskation af nærmere angivne genstande. Jeg har i den forbindelse anført at udtrykket ”afgørelse om konfiskation” efter ordlyden af cirkulæret af 18. marts 1994 efter min opfattelse må forstås som dækkende den afgørelse der skal træffes vedrørende spørgsmålet om hvorvidt bekendtgørelsen om udenretlig vedtagelse af konfiskation finder anvendelse – dvs. afgørelsen af hvorvidt der i sagen bliver spørgsmål om højere straf end bøde eller hæfte. (Jeg har herved forudsat at bekendtgørelsen i øvrigt finder anvendelse idet der er tale om effekter der er direkte opregnet i bekendtgørelsen.)

Direktoratet for Kriminalforsorgen har i brev af 16. december 1999 til mig bl.a. udtalt følgende:

” ...

Det er direktoratets opfattelse, at afgørelsen af, hvorvidt bekendtgørelsen om udenretlig vedtagelse af konfiskation finder anvendelse, henhører under anklagemyndigheden/politiet, og at arresthuset således i disse sager skal fungere som ekspeditionskontor for fremsendelse af varetægtsarrestantens vedtagelse til politiet.

Når det i direktoratets cirkulæreskrivelse af 18. marts 1994 om fremgangsmåde med hensyn til konfiskation af euforiserende midler, der findes i kriminalforsorgens anstalter og arresthusene er anført, at de afgørelser, der træffes efter de pågældende regler, foretages af anstaltslederen/arrestinspektøren, eller den han bemyndiger hertil, skal dette således forstås sådan, at afgørelserne for så vidt angår afsonere i overensstemmelse med reglerne i straffelovens § 47, stk. 3, jfr. § 37, jfr. §§ 34-35 i Justitsministeriet, Direktoratet for Kriminalforsorgens bekendtgørelse af 21. juni 1973 om fuldbyrdelse af frihedsstraf kan træffes af anstaltslederen eller den, han bemyndiger til på sit ansvar at udøve den disciplinære myndighed. For så vidt angår varetægtsfængslede træffes de formelle afgørelser af arrestinspektøren i den pågældendes egenskab af politimester.

...”

Jeg er endvidere bekendt med at Direktoratet for Kriminalforsorgen i brev af 28. oktober 1996 til arrestinspektøren ved Arresthuset i Århus bl.a. har anført følgende:

” ...

der rejst spørgsmål om hjemmelen til, i tilfælde hvor arrestanten ikke vil give samtykke til konfiskation, at inddrage euforiserende stoffer hos varetægtsarrestanter med henblik på at overdrage disse til politiet. I den anledning skal direktoratet meddele, at eftersom besiddelse af euforiserende stoffer er strafbart, kan inddragelse af disse ske i medfør af retsplejelovens § 825, stk. 1, 3. pkt. Af § 825, stk. 1, 4. pkt., fremgår det, at genstande, som er beslaglagt i medfør af den nævnte bestemmelse, uopholdeligt skal afleveres til politiet.

...”

Jeg tog det af direktoratet oplyste og anførte til efterretning.

De to sager fra den 25. januar 2000 drejer sig om fund af tilvirkede hashpiber som blev vedlagt rapporten, og som jeg (derfor) går ud fra blev inddraget. (Blandt de øvrige rapporter som jeg har modtaget, er endvide-

re flere tilfælde af lignende fund og fund af hash som ligeledes blev inddraget og overgivet til politiet i forbindelse med anmeldelse).

Det fremgår ikke af sagerne fra den 25. januar 2000 om der er tale om afsonere eller varetægtsarrestanter. Hvis der i nogle tilfælde var tale om varetægtsarrestanter, og der skete konfiskation over for disse, fremgår det ikke om arrestanterne "vedtog" konfiskationen.

Jeg anmoder arresthuset om en udtalelse om hvad der skete med de inddragne hashpiber i de to tilfælde. Såfremt der har været tale om konfiskation over for varetægtsarrestanter, beder jeg om oplysning om hvorvidt de(n) pågældende vedtog konfiskationen.

8.1.11.

Efter fuldbyrdelsesbekendtgørelsens § 34, stk. 1, og varetægtsbekendtgørelsens § 36, stk. 1, er den disciplinære myndighed hos institutionens leder eller den han bemyndiger til på sit ansvar at udøve den.

I den ene forhørssag (sagen vedrørende forhør den 13. august 1999) er det overvagtmasteren der har truffet afgørelse, i den anden sag (og i de to sager fra 25. januar 2000) er det arrestforvareren der har truffet afgørelsen.

Det fremgår ikke om overvagtmasterens behandling af sagen den 13. august 1999 er sket på grundlag af delegation eller som fungerende arrestforvarer i arrestforvarerens fravær.

Jeg anmoder arresthuset om at oplyse om der er sket delegation og i bekræftende fald om der internt er fastsat retningslinier for overvagtmasterens udøvelse af denne myndighed.

8.2. Håndjern

8.2.1.

Som nævnt ovenfor modtog jeg to rapporter om anvendelse af håndjern. Anvendelsen fandt sted henholdsvis den 4. august 1999 og 2. februar 2000.

I begge tilfælde blev håndjern anvendt under transport, og i begge tilfælde skete det dels for betvinge voldsom modstand, dels for at hindre undvigelse.

8.2.2.

Anvendelse af håndjern er reguleret i Direktoratet for Kriminalforsorgens cirkulære af 27. maj 1994 om anvendelse af håndjern over for indsatte.

Efter cirkulærets § 10 skal der straks udfærdiges en rapport om det passerede ”på særlig rapportblanket (DfK 118), ...”. Dette er sket i begge tilfælde.

8.2.3.

Efter cirkulærets afsnit A, § 1, stk. 1, kan den indsatte under transport mv. ilægges håndjern hvis det er nødvendigt for at hindre undvigelse eller for at afværge truende vold, for at betvinge voldsom modstand eller for at hindre selvmord eller anden selvbeskadigelse. Af cirkulærets § 1 fremgår det at transport omfatter både transport inden for og uden for fængslet.

I begge tilfælde blev håndjern som nævnt anvendt under transport, og det er således alene reglerne i afsnit A og afsnit D (fællesregler) der er relevante. I begge tilfælde var der i øvrigt tale om at den indsatte skulle overføres til Arresthuset i Ålborg.

Der blev ikke anvendt magt i nogle af de to tilfælde i forbindelse med brugen af håndjern.

8.2.4.

Cirkulæret om anvendelse af håndjern foreskriver ikke notatpligt med hensyn til begrundelsen for at anvende håndjern. I forbindelse med ombudsmandens inspektion i 1990 af Statsfængslet i Horsens (Folketingets Ombudsmands beretning for 1990, s. 138) henstillede ombudsmanden til Direktoratet for Kriminalforsorgen at det indskærpes at der skal foretages udførligt notat om begrundelsen for anvendelsen af håndjern. Ombudsmanden henviste til at det af cirkulærets § 1 fremgår at anvendelsen af håndjern skal være ”nødvendig”, og at der er tale om et alvorligt indgreb som forudsætter en konkret vurdering i det enkelte tilfælde af behovet herfor.

Der er i begge tilfælde under pkt. 1 i håndjernerapporten givet en begrundelse for at der er anvendt håndjern.

I begge tilfælde er der som nævnt tale om anvendelse af håndjern både for at betvinge voldsom modstand og for at hindre undvigelse.

I begrundelsen i det første tilfælde (den 4. august 1999) er det anført at den indsatte på grund af undvigelse dagen før fra Arresthuset i Nykøbing Mors, jf. særskilte rapporter (hvoraf det i øvrigt fremgår at han kom tilbage til arresthuset efter at have meldt sig selv), skulle overføres til Arresthuset i Ålborg. Det er endvidere anført at det (på forhånd) var besluttet at han skulle have håndjern på under transporten, men ikke på hvilket grundlag denne beslutning var truffet. Jeg går dog ud fra at det (bl.a.) skyldtes undvigelsen. Da den indsatte fik at vide at han skulle overføres,

begyndte han at råbe og kaste med cellens inventar, og det blev derfor besluttet at belægge ham med håndjern. Der er således en begrundelse både for beslutningen om anvendelse af håndjern under transporten for at hindre undvigelse (dog indirekte) og for beslutningen om anvendelse for at betvinge voldsom modstand.

Jeg har ingen bemærkninger til indholdet af begrundelsen i dette tilfælde ud over at det kunne have været præciseret at anvendelse af håndjern under transporten var besluttet fordi det – uanset at den indsatte meldte sig selv efter undvigelsen dagen før – skønnedes at der på grund af denne undvigelse var en risiko for at den indsatte ville undvige igen. Hvis beslutningen (tillige) var begrundet i andre forhold, burde det ligeledes have været anført.

I det andet tilfælde (den 2. februar 2000) er det anført at den indsatte skulle overføres til Arresthuset i Ålborg, og at han blev belagt med håndjern da personalet havde været nødsaget til at anvende magt for at få ham ind fra gårdtur. Det er således så vidt ses udelukkende som følge af episoden der førte til magtanvendelse, som ifølge magtanvendelsesrapporten skete 50 minutter før anvendelsen af håndjern, at det blev besluttet at anvende håndjern. Jeg går derfor ud fra at det ikke på forhånd – dvs. inden magtanvendelsen – var besluttet at den indsatte (på grund af risiko for undvigelse) skulle være belagt med håndjern under transporten.

I dette tilfælde burde begrundelsen efter min opfattelse have været mere udførlig så det mere klart fremgik hvorfor det var nødvendigt at anvende håndjern under transporten både for at betvinge voldsom modstand og hindre undvigelse.

Det tilføjes at jeg under dette punkt alene har vurderet om der er givet en udførlig begrundelse. Ved min gennemgang af håndjernerapporterne er jeg således ikke gået ind i en nærmere vurdering af beslutningen om anvendelse af håndjern i de enkelte tilfælde, dvs. en vurdering af om betingelserne for anvendelse af håndjern var opfyldte.

Da de foreliggende notater viser at der i begge tilfælde er foretaget en konkret vurdering af behovet for anvendelse af håndjern, har jeg ikke grundlag for at foretage mig mere vedrørende dette punkt.

8.2.5.

Det er institutionens vagthavende leder eller den han bemyndiger dertil der har kompetencen til at træffe beslutning om anvendelse af håndjern (cirkulærets § 2, stk. 1). Hvis forholdene ikke tillader at man afventer vedkommendes afgørelse, træffes beslutningen dog af den tilstedeværende funktionær som er ansvarlig for det pågældende tjenesteområde (bestemmelsens 2. punktum).

Beslutningen om anvendelse af håndjern er i begge tilfælde truffet af en fængselsfunktionær (den samme).

Der er ikke i cirkulæret foreskrevet pligt til underretning af institutionens vagthavende leder, men i begge tilfælde er der sket underretning af arrestforvareren.

I det ene tilfælde er underretning givet fem minutter efter anvendelsen af håndjern, i det andet tilfælde (rapporten af 2. februar 2000) er det ikke noteret hvornår underretningen er givet.

Den ene rapport (rapporten af 2. februar 2000) er efterfølgende gennemset af arrestforvareren der ikke havde nogle bemærkninger. Det fremgår ikke hvornår arrestforvareren påtegnede rapporten.

8.2.6.

Efter cirkulærets § 3 skal der ske lægetilsyn hvis der er mistanke om sygdom, herunder om tilskadekomst hos den indsatte i forbindelse med an-

vendelsen af håndjern, eller i tilfælde hvor den indsatte selv begærer lægehjælp.

I begge rapporter er det afkrydset at der ikke var en konkret mistanke om sygdom eller tilskadekomst, og at der ikke blev tilkaldt læge.

Lægetilsyn har således været overvejet i begge tilfælde.

Jeg går ud fra at ingen af de to indsatte begærede lægetilsyn da jeg går ud fra at der ellers ville have været notat herom på rapporten.

8.2.7.

Efter bestemmelsen i afsnit D, § 9, stk. 2, må anvendelse af håndjern ikke udstrækkes længere end formålet gør det absolut påkrævet.

Anvendelsen den 4. august 1999 varede 2 timer og 15 minutter (håndjernene blev taget af ved ankomsten til Arresthuset i Ålborg).

Anvendelsen den 2. februar 2000 varede 30 minutter. Da transporttiden fra Arresthuset i Nykøbing Mors til Arresthuset i Ålborg er væsentlig længere end 30 minutter, har den indsatte tilsyneladende ikke haft håndjern på under hele transporten. Jeg forstår endvidere at anvendelsen af håndjern i dette tilfælde (i modsætning til i det andet tilfælde) først skete i forbindelse med selve transporten, jf. at magtanvendelsen ifølge magtanvendelsesrapporten skete kl. 08.25, mens håndjernene ifølge håndjernerapporten blev påsat kl. 09.15.

Jeg har ikke grundlag for at antage at anvendelsen i nogen af de to tilfælde har været længere end formålet gjorde det absolut påkrævet.

I begge tilfælde er det angivet hvem der traf beslutningen om ophør af anvendelsen af håndjern (i begge tilfælde en fængselsfunktionær som i det ene tilfælde var den samme som havde truffet beslutningen om anvendelse af håndjern).

8.3. Magtanvendelse

8.3.1.

Jeg har som nævnt modtaget to rapporter om magtanvendelse. Magtanvendelsen fandt sted henholdsvis den 27. juni 1999 og den 2. februar 2000. Sidstnævnte er den magtanvendelse der lå til grund for beslutningen samme dag om anvendelse af håndjern over for den pågældende indsatte, jf. pkt. 8.2 ovenfor.

8.3.2.

Reglerne om magtanvendelse findes i cirkulære af 15. april 1988, med senere ændringer, om magtanvendelse over for indsatte.

8.3.3.

Betingelserne for at anvende magt er angivet i cirkulærets §§ 2 og 3. Efter § 2 kan magt anvendes hvis øjeblikkelig indskriden er nødvendig af tre nærmere angivne årsager. Efter § 3 kan magt anvendes hvis det er nødvendigt af andre årsager, f.eks. for at gennemføre visitation i nærmere angivne tilfælde (nr. 2 og 3) eller gennemføre personalets anvisninger om opholdssted (nr. 4). Det er disse bestemmelser der ligger til grund for magtanvendelsen i det konkrete tilfælde.

Magtanvendelse efter § 3 kan kun omfatte håndkraft, jf. § 3, stk. 2. Af § 2, stk. 2, fremgår det at håndkraft betyder anvendelse af ”greb, herunder greb om overarm for at føre eller lede den indsatte i bestemt retning.”

Der er givet en begrundelse for at magtanvendelse blev anset for nødvendig i form af en beskrivelse under pkt. 1 i rapporterne af episoderne der førte til magtanvendelse.

Magtanvendelsen bestod i det ene tilfælde (magtanvendelsen den 27. juni 1999) i greb, herunder håndledslås, og i det andet tilfælde (magtanvendelsen den 2. februar 2000) i armsnogningsgreb og håndledslås.

8.3.4.

Al magtanvendelse forudsætter at mindre indgribende foranstaltninger forgæves har været anvendt eller åbenbart vil være uanvendelige (§ 4).

Det er angivet at magtanvendelsen er søgt undgået ved at den indsatte flere gange blev bedt om henholdsvis at vise hvad han havde i hånden og følge med.

8.3.5.

Kompetencen til at træffe beslutning om anvendelse af magt ligger hos institutionens vagthavende leder, der dog for så vidt angår magtanvendelse efter reglerne i cirkulærets § 3, kan delegere kompetencen til andre. Ved anvendelse af magt efter § 3 er der ikke (som ved anvendelse af magt efter § 2) pligt til underretning af den vagthavende leder.

Beslutningen om magtanvendelse blev i begge tilfælde truffet af en fængselsfunktionær. I det ene tilfælde blev overvagtimesteren underrettet

om magtanvendelsen 15 minutter efter anvendelsen, og i det andet tilfælde er det noteret at arrestforvareren var til stede.

Den ene rapport – den hvor arrestforvareren var til stede (rapport af 2. februar 2000) – er gennemset af arrestforvareren der har noteret at han ikke havde nogle bemærkninger.

8.3.6.

Efter magtanvendescirkulærets § 8 skal der tilkaldes læge hvis der er mistanke om sygdom, herunder tilskadekomst hos den indsatte i forbindelse med anvendelse af magt, eller i tilfælde hvor den indsatte selv begærer lægehjælp.

Der fandt ikke lægetilsyn sted i nogen af tilfældene. I det ene tilfælde (magtanvendelsen den 27. juni 1999) er det anført at den indsatte ikke ønskede læge tilkaldt. Jeg går ud fra at den indsatte i det andet tilfælde heller ikke begærede lægehjælp.

Min gennemgang af de to magtanvendelsesrapporter giver mig ikke anledning til bemærkninger.

9. Opfølgning

Jeg beder om at arresthuset sender de udtalelser som jeg har bedt om, tilbage gennem Direktoratet for Kriminalforsorgen, som jeg ligeledes beder om en udtalelse.

10. Underretning

Denne rapport sendes til Arresthuset i Nykøbing Mors, Politimesteren i Thisted, Direktoratet for Kriminalforsorgen, Folketingets Retsudvalg og de indsatte i arresthuset.

Inspektionschef
Lennart Frandsen